

BIBLIOTHECA
UNIV. JAGELL.
CRACOVENSIS

394320-
-394326

Mag. St. Dr.

III

W antykwarium katalogu
Fischbachera w Stuttgardie
wydanie to wymiennie
miejdy ediciones raras
hly

394320-

- 394326 III
Mag. St. Dr.

1780-1786

III

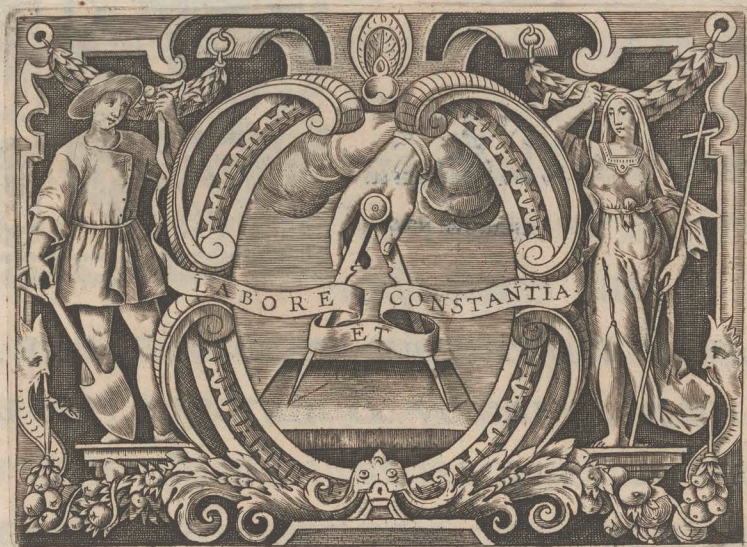

1021. w. 21609

11056

IUSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

Tertia editio, atque ab ultimâ Auctoris manu,
Notis auctior, & Figuris illustrior.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Balthasarem Moretum, & Viduam
Ioannis Moreti, & Io. Meursium.

M. DC. XXI.

*Cum Priuilegijs Casareo & duorum Regum,
& Principum Belgarum.*

I V S T I L I P S I
D E V E S T A
E T
V E S T A L I B V S
S Y N T A G M A .

Teris editio, auctore ab vicinis Auctoris in manu
Notis auctior, & Figuris illustrior.

A N T V E R P I A E,
E X O F F I C I N A P L A N T I N I A N A .

Aud Balbalaem Moreum, & Viduan
Iohannis Morei, & Io. Mentium.

M. D. C. XXI.

Im Privilegio (auctore & ducum Regum,
& Principum Belgarum.

ILL^{MO} ET REV^{MO}
MATTHIÆ HOVIO
ARCHIEPISCOPO
MECHLINIENSI.

XIGVVM aliquid, & pæ-
nè verens, aut certè ve-
recundans, ad te adfero
ILLVSTRISSIME PRAE-
SVL, istud DE VESTA ET
VESTALIBVS: quod ta-
men solus titulus excu-
set, non enim dicam commendet. Res sacro-
rum est: vanorum & veterum, fateor: sed
sacrorum, & quæ nostris etiam piis verisque
sacris faciant illustrandis, aut approbandis.
Illustrandis, quia multa super eâ re in scriptis
olim Doctorum nostrorum: approbandis,
quia cùm illi tantum honorem paucis istis
coactisque à pueritiâ virgunculis detulerint;
-noq
* 2 quid

quid nos æquum verumque est facere, in de-
uotis Deo puellis, ætate adultâ, voluntate
præuiâ, quæ diuino cultui corpus atque ani-
mum manciparunt? Beata virginitas, quæ cum
Angelis de gloriâ certat: certat? imò superat,
virtute, non felicitate. quia illorum tota à Dei
munere est, istarum ab electione: sine pugná
aut labore, illa; ista, à certamine parata; & quæ
laudem habere, illa admirationem tantum
potest. Iam in veteri Româ, sex aut septem
Vestales, tot præmiis aut præconiis insignes:
istæ quid? ausim asserere, in solâ Belgicâ supra
sex aut septem millia esse, nec satis etiam dixi.
*O illustris portio (Cypriani verba agnosce) gregis
Christi! ô flos nunc in terrâ religionis, lucida
sidera olim in cælo! quàm vndique vana &
profana illa superamus, veritate, aut frequen-
tiâ? Accipe igitur VESTALES veteres, sed in
illis nostras feliciores cogita; accipe tu PON-
TIFEX meritò, quod Pontificiæ olim & nunc
curæ commissum. Certè tu non solum sacris
nostris in Belgicâ rector & director præsidēs;
sed huius virginei coetus tua inspectio & ar-
bitratio est. tu ducere, formare, coercere*
biup s * pon-

pontificium habes; & tot millia quārum precibus salus publica nititur, tuā auctoritate & tutelā nituntur. Non te mouebit, quòd multa, imò pleraque ista, priscae litteraturæ sint: ne cense, optime Antistes, alienam à Christianis vsibus: imò ornamentum, imò adiumentum hæc talia, germanæ Pietatis. Vides Græcos Latinosque illos religionis nostræ Duces aut signiferos? plerique omnes hac doctrinā non insigniti tantum, sed insignes fuere: Tertullianus, Cyprianus, Ambrosius, Augustinus, Hieronymus: & è Græcis, Clemens, Iustinus, Basilus, Gregorij, & quotquot ex illo aureo æuo est nominare. Cur diffugimus hodie aut damnamus? Neque enim solum voluptatem ex istis aut scientiam probi prudentesque, sed vsu quærunt. & vt floribus alij ad odorem aut adspectum tantum, apes ad mellificium, medici etiam ad salutem vtuntur: sic illi amoeniora hæc studia traducunt & aptant ad ferium animorum fructum. Quæ iacent valdè, vt pleraque honesta, in publicâ hac tempestate & bellorum nimbis: sed

tu ac tales (nam & hæc tua cura est) tuemini
atque erigite, & Ecclesiæ dignitatem si sal-
uam vultis, etiam illa. Neque semper profe-
ctò hæ procellæ. & erit tempus, quo

— *redeat Concordia, Virtus,*

Cúmque Fide Pietas altâ ceruice uagetur.

Deus citò donet: te autem ILLVSTRIS-
SIME ET REVERENDIS-
SIME PRÆSVL, decus &
columnam huic statui seruet. Louanij, Idi-
bus Iuniis, M. D. C. III.

I. LIPSIVS PP. cliens.

AD

AD VLECTOREM.

CAPE breue hoc Syntagmation, quod est de vetustissimis & celeberrimis item sacris. Quadam alij sparsim super iis libarunt: sed libarunt: nos ordine & methodo rem aperuimus, atque ad eò plenè dedimus, ut licuit obliuia ista & fugitua. Siquid me quoque fefellit, aut fugit: sit venia. nemo ita industrià aut ingenio potest, ut omnia colligat, intelligat: nec veto, imò posco, ut manum alius addat. Benignè in me consulet, si quis monebit aut suggeret. à te peto tantum,

Ne mea dona tibi studio disposita fideli,

Intellecta prius quàm sint, contempta relin-
quas.

Nam multi iudicant, priusquam legerint: quid? etiam priusquam inspexerint quidam. contemptores scilicet honestarum artium, & quorum voto iamdiu Doctrina omnis sit funus. Non audi o Deus, neque solem hunc è munda tolls.

INDEX CAPITVM.

- C**AP. I. *Quid Vesta? aliis Ignem, aliis Terram esse. deque eâ
prisca fabula.* pag. 1
- I. *Quibusdam & Venerem dici. Sed Vestam, pro Igne siue Foco,
antiquitus & passim cultam: & à quo exemplo Roma.* 6
- III. *Numam templum sacrasse, atque id rotundum: viris noctu inter-
dictum. Nulla ibi statua: & tamen vulgò eius imago.* 9
- IV. *Aliud ab Augusto Vesta templum. item de Regiâ, & Atrio
Vestæ.* 13
- V. *Vestales sacerdotes, Virgines captas. quo auro? quo numero?* 16
- VI. *Alia in capiendo spectata, seruataque. Sortem, aut Oblationem
interuenisse.* 18
- VII. *Disciplina captarum: gradatio & ascensus: tempora ministerij:
& Virgo Maxima.* 22
- VIII. *Munera earum, primumque tutela Ignis. Perpetuum hunc fuisse:
si desisset, poena Virginum & flagra: iterumque instauratio.* 24
- IX. *Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: et si pleri-
que ad Palladium trahant. Quid illud, unde, vbi?* 28
- X. *Sacra etiam assidua faciebant. an & Aquæ curabant? an Draconi?
hec inquisita: & aliquid de Deo Fonte.* 32
- XI. *Premia & priuilegia earum. Ius testandi, Licitor, Carpentum,
aliaque data.* 36
- XII. *Item ornamenta aut insignia: vt Vittæ, Purpura in veste, Sti-
pendia & Agri, Auctoritas in deprecando.* 39
- XIII. *Contrâ, Poena cum peccassent, cum auro varia: sed sollennis &
nobilis à Tarquinio Prisco. Pontifices arbitros fuisse: conuictam,
defossam: & quæ huic rei.* 43
- XIV. *Quando Vestales desierint? in Arnobio nodus, nec solutus.* 49
- XV. *Alibi Ignis cultura, & simulacrum Vestalium.* 51

IVSTI LIPSI
DE VESTA
ET
VESTALIBVS
SYNTAGMA.

CAPVTLI.

*Quid Vesta? aliis Ignem, aliis Terram esse. deque
eâ prisca fabula.*

INTER antiquas religiones, eam
quæ *Vestam* spectat, comperior
vel præcipuam fuisse: Romanis
quidem: & ergo ad prisca æui
scriptorûmque lucem facere, si-
quis illustrat. Suscepi hoc sine:
pergite manus & calame hanc
quoque operam nauare iis, quos
vetus & melior illa doctrina capit; & simul Sacris quo-
que nostris auctoribus, qui hæc tangunt in occasione, fa-
cem aliquam præferre. VESTA igitur, plurium sensu,
Saturni ac Rheæ filia, sorores habuit Cererem & Iuno-
nem, ipsa natu prima: fratres, Plutonem, Neptunum,

A

Iouem.

1. Biblio-
thec.

Iouem. Ita Apollodorus: itémque Aufonius;
Vesta, Ceres, & Juno, secus muliebre, sorores.

Vides primã locari: at Ouidius in ordine aliquid mutat;

*Ex Ope Iurionem memorant Cereremq; creatam
Semine Saturni, tertia Vesta fuit.*

Nam Ops eadem, quæ Rheia. Alij tamen dissident, & Vrani siue Celi vxorem Vestam faciunt: mystica hæc sunt, vt verbo absoluam, variè tradita, sed in re & interpretatione concordant Nam Celi vxor Terra fuit: ex iis

I. omnia nata: & Vestam ipsam passim Terram interpretantur. Itaque & cum Cerere quidam confundunt, quæ ipsa est Terra: sed distinguenda, quòd hæc terra dumtaxat fertilis & frugifera; illa (Vestam dico) ea vniuersa. Inde & nomen petunt. vt Ouidius:

Stat vi Terra suã, vi stando Vesta vocatur:

quasi, quòd vi suã stet & immota libretur. Alij (vt Seruius)

In 1. Aen.

uuius) quòd variis vestita sit rebus. Ipsa enim (inquit) dicitur esse Terra. Plato huc facit: qui undecim Deos, choro & presultore Jove, incedere facit, eiusque currum sequi: at, inquit, ἡ γῆ μὴ ἐστὶν ἐν τοῖς θεοῖς μόνη: manet & sistit Vesta in Deorum domo sola. Quã domo? hoc mundo, quod Arnobius explicet: Terram nonnulli Vestam pronunciant, quòd in mundo stet sola, ceteris eius paribus in mobilitate perpetuã constitutis. Vbi & ipsa Platonis verba expressa. Qui Plato, nescio an hac mente iterum: Ἡ γῆ μὴ ἐστὶν ἐν τοῖς θεοῖς, οὐκ ἔστιν ἐν τοῖς θεοῖς. Terra & Vesta omnibus diis habitaculum sacrum est: nemo igitur secundaria quedam templa iis instituat. Et videatur hîc distinguere à Terrã, & Ignem facere, vt mox è Plutarchi verbis discas. Nam hæc quoque

In Phædro.

Lib. III.

XI. De Leg.

crebra

crebra imò passiva opinio, Vestam Ignem esse. Ovidius:

Nec tu aliud Vestam, quàm viuam intellege flammam.

Vox Græca adsonat, qui ἐσίδω *Focum*, siue ἐχάραξ appell-

lant. Cicero: *Cùmque Vesta quasi focum urbis, ut Græco*

nomine est appellata, complexa sit. Iterùmque alibi: *Vesta*

nomen sumptum est à Græcis. ea enim est, quæ illis Ἑστία dicitur

: visque eius ad aras & focos pertinet. Seruius pariter

ad illa Virgilij: *Cana Fides, & Vesta. Vestam, inquit, Re-*

ligionem dicit. quia nullum sacrificium sine igne est, ipsa-

que in omnibus inuocatur. Vesta autem dicta ἀπό τῆς Ἑστίας,

ut digammos sit adiecta: sicut Er, Ver, Enetus, Venetus.

Est igitur ista quasi *Publicus focus*, sicut priuatim in ædi-

bus alij consecrantur: eoque haud absurdè Macrobius,

Vestam inter Deos Penates, aut certè comitem eorum, re-

centet. Sed quomodo Vesta, Ignis? duplex opinio. Prior

ad ipsam Terram restringit & refert: in quâ Phurnutus.

quòd vis ignea, inquit, quæ in mundo est, hinc nutriatur,

ac per hanc subsistat: aut, quòd secunda Terra etiam

animalium sit mater, quibus vis ignea vitæ est causa. A

priore illâ causâ Dionysius est. qui Vesta idè sacrari

Ignem tradit, ὅτι γὰρ τὴν Ἑστίαν ἡ θεὸς, ἢ τὴν μέσων κατὰ γῆρα &

κόσμου τόπον, τὰς διὰ ψῆς & μεταστροφῆς ποιεῖται πυρὸς ἀπ' ἐαυτῆς:

quòd cùm Vesta sit Terra, atque ea medium mundi locum

sortita, accendat è sese superiores illos ignes. Nota sententia

plurium veterum, è Terræ vaporibus aurisque sidera nu-

triri & exardere. Hac ipsâ mente fabula, Vestam nutri-

cem Iouis esse; Marciano Capellæ scriptum. Aliter paul-

lò Pythagoræi, qui Ignem medium, non Terram facie-

bant (nobilissimum quippe elementum in loco tali esse

debere) atque ipsum Vestam dici, & custodiam Iouis

appell-

III. De
Legib.
II. De
Nat.

In I. Aca.

III. Sat.
cap. IV.

Lib. II.
Antiq.

Lib. I. Phi-
lol.

11. De Ce-
lo, c. XIII.
In Numâ.
2.

appellari. Aristoteles hæc tangit: & plenissimè exsequitur Plutarchus, qui lucem ei donet. Dicitur, inquit, *Numa Vesta* ad orbiculari formâ igni perpetuo custodiam circumiecisse, non ut adsimilaret *Terræ figuram*, tamquam ea *Vesta* esset, sed uniuersi huius *Mundi*, cuius ² medium Pythagorici Ignem esse arbitrantur: atque id *Vestam* appellant, & unitatem. *Terram* autem neque immobilem esse, neque in medio circumlacionis sitam; sed in orbe circum ignem suspensam, neque inter eximias aut primas mundi partes censendam. Eadem *Platonem* volunt iam senem sensisse de *Terrâ*, tamquam in alio loco sitâ; mediam autem dignissimâque regionem alteri alicui præstantiori conuenire. Summa horum, *Terram* mediam non esse, *Ignem* esse: atque hunc *Vestam* dici. Sed altera *Phurnuti* opinatio, in *Terrâ* ipsâ mixtum esse *Ignem*. pro quâ & *Seruius*: *Vesta* enim dicitur esse *Terra*, quam *Ignem* habere non dubium est, ut ex *Ætnâ* *Vulcanô*que datur intellegi. Atque hoc quidem satis* *παχυλως*: cum & aliter constet, *Terræ* passim mixtos genitabiles quosdam & vitales ignes. Vides opiniones duas: siue *Ignem* esse hanc *Deam*, sed sensu vario; siue *Terram* ipsam. & pro hac etiam *Euripides*:

Καὶ Γαῖα μήτηρ, Ἐσίαν δ' ὁ Θέσφοι

Βροτῶν καλοδοῦν, ἠμέντες ἐν αἰθέρι:

Et *Terra* mater, *Vesta* quæ sapientibus

Agnominaris, ipso in aere & sedes.

Itaque magistri Græci deriuant Ἐσίδα ἀπὸ τῆς Ἐσῆς, ὅ ἐστιν ἰδρύσασθαι ἢ ἀπὸ τῆς Ἐσῆς, ὅ ἐστιν ἐν ἐνὶ τόπῳ ἰδρύσθαι. Sunt qui *Statam matrem* (in *Festo*) hanc eandem opinentur: sed opinentur.

I N O T Æ A

1. Vestam ipsam passim Terram.] Et à similitudine, quia Mensa nos alit, itemq; rotunda est, sicut Terra, notat Plutarchus Mensam ipsam quibusdam Vestæ nomine dictam. In Symposiac. VII. c. IV. Εἰ μοι δὲ εἶπεν, ἐδούκει Ἐμίνυα ἢ γῆς ἢ ἑσπέρας εἶναι. ἀπὸ τοῦ ἑσπερῶν ἡμᾶς Ἐμίνυα εἶναι, καὶ γὰρ ἡ γῆς ἑσπέρας ἐστὶν ἡμᾶς Ἐμίνυα καλεῖται: Mihi videtur & Terræ simulacrum Vesta esse. Nam & alit nos, & stabilis præterea manet: eoq; à quibusdam benè Vesta appellatur. Causam deinde hanc dat prisca moris siue religionis, ne Mensa vacua relinquatur: nam nec Terram sic esse volumus aut optamus.

2. Medium Pythagorici Ignem esse arbitrantur.] Addendus Aristoteles II. De Cælo, cap. XIII. qui eadem diffusè: & utriq; illustrando Philolai Pythagorici ipsa verba, in Stobæi Physicis Eclogis. Eorum summa: Duplicem Ignem esse: Supremum illum, qui circumplectitur; Medium, qui naturâ antiquior est, & centri locum tenet. quem vocari dicit τὸ παντὸς Ἑσπίας, Vestam siue Larem & focum Vniuersi; itemq; Διὸς οἶνον, μητέρα θεῶν, βασιλὴν καὶ συνοχὴν φύσεως, Iouis domum, Deorum matrem, Basim & sustentaculum Naturæ. Circa hunc decem corpora ferri & volui, Cælum, Planetas, Solem, Lunam, Terram, iterumq; Terram oppositam, & deinde hunc Ignem Ἑσπίας τὰξιν ἔχοντα, Vestæ aut Foci locum tenentem. Mira sententia, & parum adhuc nobilis. At de Jone Vestæ, etiam Numi. ut iste.

Faustinae Pij. Æ.

A 3

CA

CAPVT VII.

*Quibusdam & Venerem dici. Sed Vestam, pro Igne
sive Foco, antiquitus & passim cultam: & à quo exem-
plo Roma.*

ISTA igitur Vesta est. nam Augustini traditio, vt fidem
habeat, vix exempla, *Vestam etiam Venerem dici*. Ita
enim ille: *Quis ferat, quòd cum tantum honoris & quasi
castitatis Igni tribuerint, aliquando Vestam non erube-
scunt etiam Venerem dicere? An quia Ignis est, & tale
Venus? an quia (vt Macrobius scripsit) Phisici terra supe-
rius hemispherium, cuius partem incolimus, Veneris appella-
tione coluerunt: inferius verò Proserpina? Sed hæc lon-
ginqua, aut aliena: magis illud Apollodori, unam è quat-
tuor Hesperidibus Vestam esse. Nihil ad nostram. quæ
Græcis Latinisq̃ue culta, inter præcipua numina, fuit: at-
que adèd' inter duodecim illa prima. Pausanias, de sacri-
ficiis quæ sollemniter in Olympiâ fiunt: Θύσαι ἢ Ἐσίαι μὲν
πρώτη, δεύτερῳ ἢ τῷ Ὀλυμπίῳ Διὶ. *Sacrificant Veste primùm,
tum secundo loco Ioui Olympio.* Phurnuti nota huc facit:
*Vesta, inquit, prima & postrema nata perhibetur, quòd
in hanc (id est Terram) resoluuntur quæ ab eâ producuntur,
& ab eâdem constituuntur. Quare & Græci ab illâ sacri-
ficiorum principium sumpserunt, & in illam postremò desi-
nebant. Tradit & Seruius, Nullum sacrificium sine Igne
esse, Vestamq̃, in omnibus inuocari. Ad principium, allu-
dere aliquid Ouidij illud videatur:**

— inde precando

Dicimus, ô Vesta quæ loca primatenes.

Et si

Et si ipse ad vestibulum, vbi olim Focus, refert. De postremo autem loco, sic & Cicero: *Vis autem Vesta ad aras* II. De Nat. deor.
& focos pertinet. itaque in eâ Deâ, quæ est custos rerum intimarum, omnis & precatio & sacrificatio extrema est.

Virgilius seruaui: I. Georg.

Dij patrj indigetes, & Romule, Vestaq; mater.

Velleius: *Jupiter Capitoline, Gradive Mars, perpetuorumq; custos Vesta ignium, vos publicâ voce obtestor.* Et alius alia exempla obseruet. Sed ad Romanam propriè Vestam vt veniamus (id institui:) vnde ei exemplum, & quando origo? Exemplum à Troianis, atque vnà cum Æneâ in Italiam venit. Nam primitus culta in Ilio, extulitque Æneas. Virgilius:

Sic ait, & manibus vittas Vestamq; potentem, III. De Ciuit. c. XVIII.

Æternumq; adytis effert penentralibus Ignem.

Elatam Lauinij constituit, conditâ à se vrbe, & sede regni. Inde in Albam Longam transtulit Ascanius: & denique ab vrbe eâ matrice coloni Romam. Hoc est, quod Augustinus tetigit: *Sacra illa fatalia (Vestæ) quæ iam* III. De Ciuit. c. XVIII.
tres, in quibus fuerant, presserunt ciuitates. Tres iam dictas, mali nempe fati, nec diuturnas. Prudentius ambiguè, vel ad Troiam, vel Athenas, refert: II. aduer. Symmach.

— *in his quoniam Vestalis origo fauilla*

Urbibus, vt memorant, primo de fomite sumpta est:

Sacrauitque focos aut Phryx, aut Graius, alumnos.

Et Athenis quidem Ignem cultum, mox dicam: sed prior tamen certiorque origo à Troianis, & Albâ: imò mansit sacrum Albæ, etiam si Roma iam accepisset. Notandum est. & Iuuenalis ita intellegendus:

Ignem Troianum, & Vestam colit Alba minorem.

Scho-

Scholiaſtes ſibi vetus: Romanos Tullo rege mouere ea ſacra, & transferre voluiſſe: ſed magnam lapidationem de celo factam. Et inſi, inquit, ex libris Sibyllinis Pontifices ex Sc. ſacra Albæ renouare inde ibi perſeueranti deo. & Veſtam minorem dixit, ad compoſitionem. Ecce, Tullo rege, notum Albam dirutam, & ciues Romam traductos: tamen ſacra illa Veſtæ ait Scholiaſtes manſiſſe, monitu diuino, & lapidatione territos amouere. Addit & de libris Sibyllinis: quos refert ſcilicet ad Tulli æuum, non Tarquinij Superbi, vt plures. Sed cum Scholiaſte etiam Varro facit. Additque, perſeueraffe. quod clarius in eo meliusque ſcribas: renouare. Inde ibi perſeuerant. ideo & Veſtam. Sanè perſeuerarunt, etiam Symmachi æuo. atque ille in epiſtolâ quadam: *Inceſtum Primogenia, apud Albam Veſtalis antiſtitis.* iterumque in epiſtolâ ſequenti. Igitur etſi Romam inde traducta, non tamen Albæ ſacra eſſe deſterunt. Sed quando traducta? Plutarchus ambigit: & *Fama eſt, inquit, Romulum etiam Ignem ſacrum inſtituiſſe, & Virgines legiſſe, quas Veſtales vocant: ſed alij tribuunt hoc Numæ.* Propertius quidem palam Romulo, de Tarpeia, quam facit ſacerdotem Veſtæ:

Lib. ix.
epiſt. cxx.

In Romulo.

Lib. iv.
Eleg. iv.

*Et ſatis una mala potuit mors eſſe puella,
Quæ voluit flammas fallere Veſtatuas?*

& paſſim, totâ Elegiâ. Sed Dionyſius abit, atque ad eò refellit, aitque: *Romulum dumtaxat focos ſingulis curiis conſtituiſſe, nullum Veſtæ publicum; memorem dedecoris, quod mater in Dea eius ſacerdotio ſubiſſet.* Argumentum huic rei certum, quòd Veſtæ ades ſita ſit extra Romam quadratam, quam Romulus condidit: non futurum,

rum, si ille auctor. Nam publicum, inquit, focum solent omnes in præcipuâ urbis parte collocare. Tamen & Cicero in priorem ire videatur: Quod sacrificium tam ve- De Harusp. resp.
tus est, quàm hoc (Vestaliū) quod à regibus æquale huic urbi accepimus. Si æquale, ergo à Romulo. Sed tamen communior fama ad Numam refert. de quo Liuius: Virgines Vestæ legit, Albâ oriundum sacerdotium, & genti conditoris (ob Iliam scilicet) haud alienum. Idem Dionysius, Plutarchus, alij.

N O T Æ.

I. Inter duodecim illa prima.] *Ennij versus in Apuleio:*

Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

C A P V T III.

Numam templum sacrasse, atque id rotundum: viris noctu interdictum. Nulla ibi statua: & tamen vulgò eius imago.

ATQUE adeò Templum Vestæ instituit, & quidquid ad certum & sollemnem eius cultum. Id fuit situm inter Capitolium & Palatium, medio ferè spatio: disertè Dionysio scriptum, & extra Romulæam urbem, quæ radicibus Palatij ferè terminabatur. Indicat & Liuius: *In Nouâ viâ, ubi nunc sacellum est, supra ædem Vestæ.* Nam via hæc Noua ex Palatij parte, iuncta Romano foro: & in Fori parte ipsa ædes. Condidit Numa anno Urbis quadragesimo, id est regni sui secundo. quod Ouidius ita notat: v. Fastor.

*Dena quater memorant habuisse Palilia Romam,
Cum flamma custos urbe recepta Dea est.*

*Regis opus placidi, quo non metuentius ullum
Numinis ingenium terra Sabina tulit.*

Ostendit deinde olim vile, nunc ære & marmore nituisse.
Ære, in tecto: sed, ut opinor, aurato.

*Quæ nunc ære nitent, stipulâ tum tecta virebant,
Et paries lento vimine textus erat.*

1. Addit, ¹ rotundam olim & tunc fuisse:

Forma tamen templi, quæ nunc manet, antè fuisse

Dicitur: & formæ causa probanda subest.

Causam addit plusculis versibus, quia Vesta Terram notat, Terra autem rotunda. Quod ipsum in Festo: *Rotundam adem Vesta Numa rex consecrasset. videtur, quod eandem esse terram, quâ vita hominum sustineretur, crediderit, eamque in pile formam esse, ut simili templo Dea coleretur.* Seruius amplius, nescio an verè, suggerit, *Adem hanc potius quam Templum fuisse, neque inauguratum à Numâ, ne Senatus ibi haberi posset.* Etsi tamen nefas non fuit viros intrare, sed penetrare. Dionysius indicat: qui scribit, *de die patuisse OMNIBVS, at PERNOCTARE fas fuisse nemini masculo.* Docet & Neronis factum xv. Annal. (in Tacito) qui super profectioe suâ veneraturus Deos, *adiit Capitolium, & Vesta quoque templum iniuit.* Sed & Piso (apud eundem) *peruasit in adem Vesta.* Viri igitur intrabant, sed non pernoctabant, neque ad intima, ut dixi, penetrabant. Ideò Metellus Pontifex, sacra ab igne erepturus, apud Ovidium profatur: *Sacra vir intrabo, non adeunda viro.* nempe illa penetralia, & quò solæ Virgines ibant. In hac

autem

autem æde negant simulacrum vllum fuisse. Ovidius:

Esse diu stultus Vesta simulacra putavi,

Mox didici curuo nulla subesse tholo.

Simile in Græciâ. Pausanias: Παρελθόντες δὲ εἰς τὸ τῆς Ἑστίας, In Corint.
 ἄγαλμα μὲν ἔστιν ἔδεν, βωμὸς δὲ, ἃ ἐπ' αὐτῷ θύραι: Progre-
 dientibus in Vesta, simulacrum nullum occurrit, Ara tan-
 tum, & in eâ Vesta sacrificant. Caussam Fastorum ille
 conditor reddit:

Ignis in extinctus templo calatur in illo,

Effigiem nullam Vesta nec Ignis habent.

Quæ ut ita sint, tamen Vestæ imago passim in Nummis
 aut Statuis expressa; hodieque exstat. Plinius² sedentem 2.
 effingi solitam ostendit, à stabilitate: sed Nummi hoc
 amplius, & sedentem exprimunt, & alterâ manu facem,
 alterâ discum siue pateram libatoriam præferentem:
 cum inscriptione, VESTA. P. R. QVIRITIVM. De Face,
 ad ignem pertinet: de Disco, ad sacrificia sollenniter &
 perpetim oblata. Suidas Tympanum ei tribuit: nescio
 an in veteribus spectationibus obseruatum. Γῆς ἄγαλμα.
 inquit. ἡν αἰὶκα πλάττει τὴν Ἑστίαν, οἷονεὶ τὴν γῆν τύμπανον βα-
 σαΐσσο, ἐπειδὴ τοὺς ἀνέμοις ἡ γῆ ὑφ' ἑαυτῷ συγκλείει: Terra
 effigies. mulierem formant Vestam, tamquam Terram,
 Tympanum præferentem: quoniam ventos terra intra se
 concludit.

NOTÆ.

1. Rotundam olim & nunc fuisse.] Docent Nummi, ut isti, atque alij plures.

2. Sedentem effingi solitam.] [rebrò. sed etiam stantem: & figuras aliquot è Nummis vide.

CAPVTV.

*Aliud ab Augusto Vesta templum item de Regiâ,
& Atrio Vesta.*

ATQVE hoc Vestæ igitur templum: éstne aliud? aliud, Falsum, & Verum. Falsum, quod antiquarij hodie adtribuunt, ad Tiberim, iuxta Forum Piscarium, sub Auentino. Ædicula exstat, formâ rotundâ, & extra murum interiorem columellæ XVIII. velut porticum formant. Quia rotunda, quia extra pomœrium Romuli, faciunt veterem illam Numæ esse. Falli arbitror. nec assertor huic opinioni, in isto quidem loco, erit: & quis nescit aliorum quoque Deorum templa sæpè eâ formâ fuisse? Quod autem extra Romuli pomœrium: valdè quidem. etiam extra Numæ: sed antè docuimus, hanc veram à nobis descriptam, item extra finitionem illam fuisse. Ergo hæc valeat: altera est vera, & à me eruenda, in Palatio collocanda. Ouidius in extremâ Metamorphosi palàm de eâ:

*Vestâque Casareos inter sacra penates,
Et cum Casareâ tu Phœbe domestice Vestâ.*

Viden' duo numina in Palatio dicata, Vestam & Apollinem? Quod idem poëta clariùs etiam, in Fastis:

Aufert Vesta diem. cognati Vesta recepta est

Limine: sic iusti constituere patres.

Phœbus habet partem, Vesta pars altera cecidit:

Quod superest illis, tertius ipse tenet.

Diem quartum Kalendarum Maij, inquit, *Vesta aufert.*

Quare? sùntne tunc Vestalia? non illa prisca quidem,

quæ incidunt in quintum Idus Iunij, ipso Ouidio attestante, & marmoreis Fastis. Nam in his hodie in sculptum eo die legitur, VEST. NF. PR. quod significat, VESTALIA. NEFAS PRÆTORI. Prior autem ille dies iisdem Fastis in Aprili non signatur: quia nouellus, & dedicationis modò index. Nam Augustus, cùm omnino in Palatio habitare vellet, & mos tamen ac cerimonia haberet Pontificem Max. in domo publicâ, iuxta Vestæ, habitare: ipse Vestam potiùs ad se transtulit, & Sc. partem domus suæ publicauit, atque alteram illi consecrauit. Ouidius notat, Patres ita censuisse: qui scilicet proni tunc valdè in Principum desideria siue affectus. Et poëta quidem clarissimè: sed & in aliis scriptoribus sunt quæ eò ducant:

Lib. LIV. Dio scribit: Ἐπειδὴ τε ἔλεπιδος μετῆλλάξαντος ἀρχιερέως ἀπέδειχθη, ἔτ' οἰκίδου ἰναὶ δημοσίου ἔλαβεν, ἀλλὰ μέρῳ πρὸς ἑαυτοῦ, ὅτι τὸν ἀρχιερέα ἐν κοινῶ πάντας οἰκεῖν ἔχῃν, ἐδημοσίωσε: *Postquam Lepido mortuo Pontifex Max. designatus est (Augustus) nullam domum publicam accepit, sed partem suam, quoniam omnino Pontificem in publico habitare oportebat, publicauit.* Imò non partem tantùm, sed mox totam.

Lib. LV. Ita enim idem scriptor: Ὁ δ' Αὐγύστῳ τὴν οἰκίδου οἰκοδομήσας, ἐδημοσίωσε πᾶσαν, εἴτε διὰ τὴν σωτέλειον τὴν ᾧ δὲ ἔδημος οἱ χρυσίδου, εἴτε ὅτι ἀρχιερέως ἴδιον ἐν τοῖς ἰδίοις ἅμα ἔτις κοινῶ οἰκοῖν: *Augustus domum cùm exadificasset, totam publicauit: siue quia collato ære à populo struxerat, siue quia Pontifex Max. cùm esset, ut in propriis simul ἔ publicis adibus habitaret.* Secunda causa verissima est. Suetonius, de Iulio Cæsare: *Habitauit primò in Suburrâ, post autem Pontificatum max. in Sacrà viâ, domo publicâ.* Agno scísne *Domum publicam* in Pontifice? & quidem

Sacrâ

Sacrâ viâ, non procul à Vestâ? Etsi Regis Sacrificuli domus fuisse etiam videtur propior, quam ipsam Vestalibus Augustus dono dedit. Ita enim Dio ibidem narrat, & subdit: Τὴν μὲν τοῦ βασιλέως τῶν ἱερῶν (ita hæc legenda) Lib. LIV.
 τοῖς ἀειπαρθένοις ἔδωκεν, ἐπεὶ ὁμοῦτοιχοῖσι οἰκήσειν αὐτῶν λέω:
Et tamen illam domum, quæ Regis sacrorum erat, Virgini-
bùs Vesta dono dedit; quoniam adibus earum CONTIGVA
hærebat. De quâ domo Regis, in Festo aliquid legas, Viâ
Sacrâ, & inibi fuisse. An quia ipsam Regiam, exemplo
Numæ, incoluit: an quia in vicino? De Regiâ quidem,
 Ovidius:

Hic locus est Vesta, qui Pallada servat, & ignem:

Hic fuit antiqui regia PARVA Numæ.

Meminit Cicero: *Nuper quidem ad Regiam me panem* Pro Mil.
confecit. Horatius: Lib. I.
Odar.

Vidimus flauum Tiberim, retortis
Littore Etrusco violenter undis,
Fre deiectum monumenta Regis.

Templaque Vesta.

Ibi Scholiastes: *Regiam dicit Numæ Pompilij, qui ad*
Vestæ suam habuit Regiam. P. Victor, in descriptione
 Urbis: *Regia Numæ, & Templum Vesta.* Ibidem &
Atrium Vesta; quod Regiæ huic adiunctum. etsi Ovi-
 dius confundere videatur:

Hic locus exiguus, qui sustinet atria Vesta,

Tunc erat intonsi regia magna Numæ.

Nempe & ille locus pars Regiæ erat: non ipsa illa tota.
 Hoc Atrium Virginum habitationi seruebat, vt Regia
 propriè dicta Pontificum. Agellius: *Virgo Vestalis si-* Lib. I.
cap. XI I.
mul est capta, & in atrium Vesta deducta: sicut nupta in
 domum.

domum. Plinius: *Virgines cum vi morbi Atrio Vesta coguntur excedere, matronarum cura custodiæq; mandantur.* Obserua igitur illic egisse: sed vi morbi exisse, quia locus scilicet parum laxus, nec ægrorum curæ. Et si maior tamen, iam ab Augusto, Regiâ etiam, vt dixi, iis concessâ: sed neque sic amplius.

CAPUT V.

*Vestales sacerdotes, Virgines captas. quo anno?
quo numero?*

SATIS de ipsâ Deâ, & templo: de ministerio alioque Seius cultu videamus. Ministræ Vestales fuere, atque ex Virgines. In Ouidio duplex causa. Prior, quod Iuno & Ceres, sorores Vestæ,

Vtraque nupserunt: ambæ peperisse feruntur:

Restitit impatiens de tribus una viri.

nempe hæc Vesta. Ergo,

Quid mirum, virgo si virgine lata ministrâ,

Admittit castas in sua sacra manus?

Altera causa, quod Vesta Ignis, qui nihil gignit,

Nataq; de flammâ corpora nulla vides.

Jure igitur virgo est, quæ semina nulla remittit,

Nec capit: & comites virginittatis amat.

Cicero & duas alias dedit: *Vestæ colendæ*, inquit, *virgines præsumt, vt aduigiletur facilius ad custodiam ignis: & sentiant mulieres, in naturâ feminarum omnem castitatem peti.* Aduigilent facilius. quare? quia liberæ à viro, prole, aliis curis. Castitatem peti. quomodo? cum virgines placere Diis vident, ipsæ, pro parte suâ quæque, sint

sint castæ. Alij libri, *pati* habent, non *peti*. Tum mallet, *mulieres, naturam*. Potest & ab exemplo esse. nam Plutarchus scribit, *in Graciâ quoque, ut Athenis & Delphis, & sicubi seruetur aternus ignis, præesse si non Virgines, tamen Viduas & à viro castas*. Eius ergo Romæ obtinuit, ut parvæ & tenerâ ætate caperentur, certæ pudicitæ, & vitij expertes. Labeo Antistius scripsit, *minorem quàm annos sex, maiorem quàm annos decem natam, capi fas non esse*. Prudentius aspicit:

II. contra
Sym.

Ac primùm parvæ teneris capiuntur in annis,

Antè voluntatis propriæ quam libera secta

Iusta maritandi condemnet vincula sexus.

Et Augustus, apud Suetonium: *Cum in demortuæ Ve-* Cap. XXXI.
stalis locum aliam capi oporteret, ambiréntque multi ne filias in sortem darent; adiuravit, si cuiusquam neptium suarum atas competeret, oblaturum se fuisse eam. De ætate, palàm vides: & hoc quoque, ægrè parentes in hanc velut custodiam, & adactam virginitatem, suas dedisse. Etsi multæ tamen non erant, nec crebræ istæ lectiones. Nam Numa in vniuersum quattuor eas instituit, cepitque: *Geganiam, Veraniam, Canuleiam, Tarpeiam*: uti nomina hæc à Plutarcho produntur. Duas deinde alias Seruius Tullius addidit, ut Plutarchus; siue ante eum potius Tarquinius Priscus, ut Dionysius adserit. & addit, *ad suam ætatem eum numerum sic mansisse*. Quò fortasse Valerius respexit, cum de hoc Tarquinio: *Dilatauit imperij fines, cultum deorum novis sacerdotibus auxit*. Neque enim legere memini, de aliis ab eo sacerdotibus institutis. Ceterùm de numero isto, etiam Festus: *Sex Vestæ sacerdotes constituti sunt, ut populus pro suâ quisque*
C *parte*

parte haberet ministram sacrorum : quia ciuitas Romana in sex est distributa partes, in primos secundosque Titien-
ses, Ramnes, Luceres. Vnus Ambrosius aliter, qui septem
eas facit. Quot tamen illis Virgines pramia promissa fece-
runt? (puto, ferunt, legendum) vix septem Vestales ca-
piuntur puellæ. An tamen¹ non sex potius ibi rescribendū?
2.² an Augustum, qui pleraque sacerdotia numero, etiam
Vestale hoc censemus auxisse? Aliud quod suspicer non
habeo. nam quod quidam prætendunt aut excusant,
Vestalem maximam extra senarium illum numerum
fuisse, ab Ambrosio autem includi : quis dicit? aut quæ
ratio est? Quin vel maximè ea Vestalis, & in ministerio
sacrorum solâ ætate antecedens.

Epist. II.
contra
Sym.

N O T Æ.

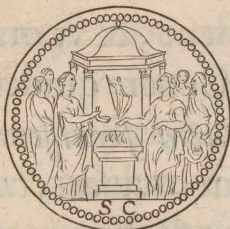
1. Non sex potius ibi rescribendum.] Dubito, nec temerè fe-
cerim. nam & Ambrosius voculam vix addidit, quasi negantem, certè
minuentem. Sunt etiam Nummi Faustinae Augusta, quæ uxor
M. Antonino Philosopho fuit : in quibus sex sacrificantes Virgines ad
aram, & una paruula septima. quam suspicantur discipulam esse, &
non dum legitimam sacerdotem : ideoque scitè & cautè Ambrosium di-
xisse, Vix septem. At ecce sunt, qui Puerum hunc faciunt, & sacro-
rum camillum : & sanè difficile, certò ex Nummis arbitrari. Etiam
C. Antonius Hopperus, magni illius Præsidis filius, antiquitatum ha-
rum peritus, addubitabat an Vestales essent, ob templi formam : quæ
non rotunda, sed angularis conspicitur. aliter, quam in reliquis de Vestâ
Nummis. Sed & alij exstant Lucillæ inscripti, sub id aui, ubi sex
tantum Virgines comparent, nullâ illâ minore adstante. Itaque iterum
ad incertum redigimur : sed Nummi sunt isti. Vide.

2. An

Faustinae. A.

Lucilla. A.

2. An Augustum.] Neque id sedere omnino potest, cum Plutarchus, post sex enumeratas, addat: Καὶ διατηροῦται μέχρι ἡμερῶν τούτων τὸ πλῆθος: & seruasse, vsque ad sua tempora, eum numerum. Si ad sua, id est Traiani, quomodo Augustus auxerit?

CAPVT VI.

Alia in capiendo spectata, seruatâque. Sortem, aut Oblationem, interuenisse.

QUOT captæ fuerint, vidimus: nunc & Modum capiendi collustremus. Hoc enim verbo sollenniter utebantur: causamque dat Agellius: *Capi virgo propterea dici videtur, quia Pontificis maximi manu prehensa, ab eo parente, in cuius potestate est, veluti bello capta abducitur.* Cepit primas ipse Numa: & vt Dionysius ait, *ius deinceps capiendi voluit apud Reges esse.* At pulsus Regibus, Pontifex maximus in locum venit: sed non liberâ prorsus electione, legibusque suis adstrictâ. E quibus *Papia* fuit (in Agellio) *quâ cauetur, uti Pontificis maximi arbitrato, virgines è populo viginti legantur: sortitiôque in concione ex eo numero fiat: & cuius virginis ducta erit, ut eam Pontifex max. capiat, eaque Vesta fiat.* Ait primùm, *Pontificis arbitrato legi.* quo sensu? nempe

Lib. I.
cap. XII.

vt ius probandi reiiciendi que ipse habeat, & sitne idonea diiudicandi. Nam non Ætatem solùm, sed Genus, Corpus, quæque adhærent, inspicere solent, & vt omnia apta honestaque ministerio essent. In Genere quidem, ne, cuius parentes, alter ambobus seruitutem seruissent: aut in negotiis sordidis diuersantur. Item excusari, cuius pater Flamen, Augur, Quindecimuir, aut Septemuir, aut Saluus est: & talia minuta, quæ in Agellio legas. In Corpore, ne linguâ debili, sensusve aurium diminuta, aliave quâ corporis labe insignita sit. Quæ adhærent: vt patrima sit & matrima, vt ne emancipata sit: & talia, dicto loco videntur. Sequebatur in lege, *Virgines viginti*. Magno satis numero, ad vnam dumtaxat capiendam: sed causa est, vt fors leuior accidat, sparsa sic per plures. Addit, *E populo*. Toto, inquam, populo, non è patriciis tantùm, sed & plebeiis. Imò verò Augusti æuo, præter legem morèque veterem, etiam ex libertinis captæ. Dio Cassius: *Ἐπειδή τε ἡ πόλις οἱ πάλιν ἐν ἡγευσταῖς θυγατέρας ἐς τὴν Ἐΐσιας ἱερατεῖαν ἐπέδιδον, ἐνομοθετήθη ἔτι ἡ ἀπελευθέρων γεννημένας ἱερατεῖαν*: Quoniam haud promptè ij qui planè nobiles erant, filias suas ad Vestale sacerdotium darent, Lege statutum est etiam è libertinis natas posse capi. Sequitur, *Sortitionem in concione fieri*. In concione, comitiis, puto, Curiatibus: vt coram testibus res fieret, & dignitas sacerdotio ad cresceret dignitate actionis. Sortitio autem adhibita, vt quasi diuinitus legi excerptique è pluribus talis videretur. Facit huc Suetonij illud supra, *Ambirentibus multi ne filias in sortem darent*. Tangit & Sortem Dio, post superiora illa verba, additque; *cùm sortitio facta esset, Libertinam nullam tunc ductam*. Nec tamen semper ad Sortem

Lib. LV.

Sortem ventum: Oblatio locum habebat, & talis (si apta) præferebatur. In Agellio: *Siquis honesto loco natus adeat Pontificem maximum, atque OFFERAT ad sacerdotium filiam suam, gratia Papia legis per Senatum fit.* Omittitur scilicet, S. C. interueniente, sortitio. Vox Augusti huc spectabat, *Si neptium suarum competeret atas, OBLATVRVM se fuisse eam.* Taciti item narratio: *Retulit Cesar (tamquam Pont. maximus) capiendam Virginem in locum Occia: egitq; grates Fonteio Agrippa, & Domitio Pollioni, quod OFFERENDO filias, de officio in rempublicam certarent.* Addit deinde in ipsâ oblatione electionem & arbitrium: & *pralatam Pollionis filiam, non ob aliud, quàm quod mater eius in eodem coniugio maneret: id est, vniuera esset. quæ ipsa species aliqua castitatis.* Habet deinde lex, *Eam Pontifex max. capiat.* Atque ipsa verba sollennia, ex libro primo Fabij Pictoris, recenset illustris Noctium scriptor: SACERDOTEM. VESTALEM. QVÆ. SACRA. FACIAT. QVÆ. IOVS. SIET. SACERDOTEM. VESTALEM. FACERE. PRO. POPLIO. ROMANO. QVIRITIBVS. VTI. Q. QVÆ. OPTVMA. LEGE. FOVIT. ITA. TE. AMATA. CAPIO. Adiicit Agellius: *AMATA inter capiendum à Pontifice max. appellatur, quoniam quæ prima capta est, hoc fuisse nomine traditum est.* Sed vbi prima capta? Si Romæ, & à Numâ: Plutarchus redarguit, qui quattuor nominat, nec vllam inter eas *Amatam.* Sin Albæ, aut Lauinij, hoc nescio, & in medio relinquo.

CAPVT VII.

Disciplina captarum : gradatio & adscensus : tempora ministerij : & Virgo Maxima.

SED iam igitur captæ, & sic puellæ ac teneræ : quid deinde? Disciplina sequitur, & quomodo ad ministeria sua factæ. Deducebantur in Atrium Vestæ, atque ibi à senioribus ad ritus & cerimonias omnes (plurculæ erant) instructæ. Nam in tres velut classes, etsi paruus hic numerus, diuidebantur: Discentium, Exercentium, Docentiumque. Seneca, De Vitâ Beatâ: *Virginum Vestalium more, quæ annis inter officia diuisis, discunt facere sacra, & cum didicerint, docent.* Dionysius etiam distinctiùs: *Tempus tricennale manere eas oportet, castas & à nuptiis vacuas, sacra ex more facientes. quo tempore decem annos discere debent, decem sacrari operari, decem docere.* Pulchra diuisio: & eadem alibi in Plutarcho. Itaque non nisi xxx. annos obligabantur, & post id tempus licitum nubere, haud pessimâ adhuc ætate. Nam pone ab anno vii. (id licebat) ingressam: ergo anno xxxvj. fas virum quærere, & ætate etiam frui. Ambrosius hoc irridet: *Qualis est ista non morum pudicitia, sed annorum? quæ non perpetuitate, sed ætate præscribitur?* Ergo & interdum nubebant. vt illa in Prudentio:

Nubit anus veterana, sacro perfuncta labore.

etsi antiquitus obseruatum, infaustas ferè & parum lætabiles eas nuptias fuisse. Sed, vt dixi, non nisi triginta annis obligabantur: antè autem nefas excedere. Ideo Symmachus, vt Pontifex, Vestalem quamdam increpat: *Dicereis*

ante

Cap. xxix.

An seni
ger. sit
Resp.

Lib. ix.
epist. ciii.

ante annos legibus definitos Vestali secreto velle decedere;
 nondum credo rumori, sed assertionem tuæ vocis exspecto.
 Hoc illam tunc sub Christianis Principibus ausam opi-
 nandum est, nostræ religionis zelo siue velo: sed olim si-
 lendum manendumque, aut in mundo pœna erat. An
 eadem autem annorum terminatio Albæ, vnde oriun-
 dum hoc sacerdotium? Dionysius abnuat, si verba eius
 germana, de Iliâ: Πενταετούς δὲ ἔσσι ἐλάττω χρόνον ἔδδ ἀγνάς Lib. 1.
 διαμείναι γάμων: *Quinquennio autem, nec minus, oportet
 à nuptiis castas manere.* Itane quinquennio tantum?
 vanitas: imò πεντηκονταετούς, *quinquaginta annos,* in Dio-
 nyfio legendum, vt lex Albana paullo durior Romanâ
 etiam fuerit. quod Liuius subindicat, qui tradit de hac
 ipsâ Iliâ, *perpetuâ virginitate spem partus ei ademptam:*
 & item Zonaras, qui, παρθενον δια βίς, *virginem perpe-
 tuam* dicit. Consideretur. ego obseruo, plerasque ad vl-
 timam ætatem in sacerdotio perseuerasse: & exemplum
 in Tacito, de Occiâ: quam scribit, *septem & quinquaginta
 per annos, summâ sanctimoniâ, sacris Vestalibus præ-
 sedisse.* Ergo xx. circiter annos mansit, vltra suum tem-
 pus. Quod *Præsedisse* ait, non traho ad dignitatem, &
 quasi *Maxima* fuerit (vix anni illi admittant:) sed om-
 nes *Præsidere* sacris, itemque *Antistites* vel *Antistitæ* di-
 cuntur. Liuius apertè, de omnibus: *vt a sidiua templi anti-
 stites essent.* & Symmachus: *Primogenia dudum apud Al-* Lib. 1x.
bam Vestalis antistitis. Etsi ordo tamen inter eas fuit, sed
 ministerij & ætatis. Vna enim quæ vetustissima, *Maxi-
 ma* dicebatur. Ad ætatem, inquam, id referendum. atque
 ita Ouidius:

igne cremat vitulos, quæ NATV MAXIMA virgo est.

Sucto-

Cap. lxxx. Suetonius, Iulio: *Testamentum eius demandatum vir-*
 III.
 Cap. vii *gini Vestali Maxima.* Idem, in Domitiano: *Damna-*
 Lib. iv. *tam ab eo Corneliam virginem Maximam:* quæ malè in
 Epist. xi. *Plinij epistolis, Cornelia Maximilla.* In lapidibus sæpe:
 V. V. MAXIMÆ. quod est, *Virgini Vestali Max.* Quæ
 Lib. lrv. *ipfa Dioni ἡ πρεσβύστα:* & Tacito, *Vestalium vetustissi-*
 xi. Annal. *ma nominatur.*

CAPVT IIX.

*Munera earum, primùmque tutela Ignis. Perpetuum
 hunc fuisse: si desisset, pœna Virginum & flagra: ite-
 rùmque instauratio.*

NVMERVM, *Capturam, Disciplinam, Ordinem,* habe-
 mus: ad *Munia* earum transeamus. Neque enim
 vacuæ vmquam aut feriatae habitæ: sed plures frequen-
 tésque operæ, & mireris tam paucas suffecisse. Tria præ-
 cipua, in quibus deditæ: *Vigilare, Adseruare, Sacrificare.*
 Vigilia ad Ignem spectauit, quem sine intermissione
 ali opus, & reparari. Itaque *Æternum* siue *Sempiternum*
 dicebant. Cicero: *Virginesq; Vestales in Vrbe custodiunt o-*
 xi. De Le- *ignem foci publici* SEMPITERNVM. Silius:
 gib.

*Et vos Virgineâ LVCENTES SEMPER in arâ
 Laomedontæ Troiana altaria flamma.*

Florus, de Numâ: *In primis focum Vestæ virginibus co-*
lendum dedit, ut ad simulacrum caelestium siderum custos
imperij flamma vigilaret. Vult, sicut sidera æternùm lu-
 cent, sic debere, virginum assiduâ curâ atque operâ, hunc
 Ignem. Atque ita erat. Nam ignis σέσις (ait Dionysius)
 τῶν ἀπὸ τῶν θεῶν Ῥωμαίων: δεδόικασιν, ἀφ' ἧσιν μετ' τῆς πό-

λειος σημεῖον ὑπολαμβάνοντες, ἀφ' ἧς ποτ' αἰτίας γέεται:
*Exstinctionem, super omnia grauia & timenda, Romani
 timunt: interitus aut imminutionis Reipublicæ id signum
 interpretantes, à quacumque tandem causâ euenerit. Li-
 uius cum eo: Plus omnibus aut nunciatis peregrè, aut* Libro
xxviii.
*uisis domi prodigiis, terruit animos hominum ignis in ade
 Vestæ exstinctus. Et miseras Virgines, si euenisset. Nam
 ignis Vestæ (ait Festus) si quando interstinctus esset, verbe-
 ribus afficiebantur à Pontifice. Sed pudore virgineo ta-
 men saluo, in loco obscuro, & velo medio interposito, uti
 Plutarchus notauit. Exempla autem huius castigationis
 in historiâ. ut Valerio: P. Licinio Pontifici maximo vir- Lib. i. c. i.
*go Vestalis, quia quâdam nocte parum diligens ignis aterni
 custos fuisse, digna visa est quæ flagro admoneretur. In
 Liuiio: Ignis in ade Vestæ est exstinctus, casâq; flagro Vesta-* Libro
xxvii.
*lis, cui custodia noctis eius fuerat. Nota de Flagro vtro-
 bique: quæ seruilis castigatio. nota etiam de custodia eius
 noctis, ut per vices iuisse videatur, & singulæ suis nocti-
 bus dumtaxat excubasse. Quòd si autem exstinctus; sua
 & certa ratio accendendi iterùm erat: quam Diony-
 sius alibi se dixisse profitetur: sed nempe in libris, quos
 fatum inuidit. Est ea tamen in Festo: &, Mos erat, inquit,
 tabulam felicitatis materia tamdiu terebrare, quousque exce-
 ptum ignem cribro aneo Virgo in adem ferret. Quam ra-
 tionem eliciendi ignis Simplicius in Aristotelem etiam
 agnoscit: Ἀπὸ ξύλων ἢ πύρις ἐκβάλλεται, θάτερον τῶν ξύλων, III. De
Cælo.
 ὡς τέρετρον, ἐν θατέρῳ περιερέφοντες: Ignem è lignis excutiunt,
 alterum lignorum, tamquam terebram, in altero circumuer- I.
 tentes. Tangit & Isidorus Pelusiota: & hodie adsiduè Lib. ii.
epist. x.
 vsurpant occidui orbis Indi. Similem cerimoniam Græ-**

cis fuisse, Plutarchus tradit: sed paullò diuersam. Nam si quando sacer ibi ignis deuixit, negant eum fas esse ex alio igne accendi, sed nouum parandum eliciendumque ex ipso

2. Sole. Quod faciunt² scaphis siue vasculis, quæ parantur ex latere Trigoni rectanguli, quod duo latera equalia habeat: deurgunt autem ex circumferentiâ in unum centrum. Cùm igitur Soli opponuntur, ut radij eius in ipsum centrum cogantur & implicentur, aëre attenuato, fomenta leuissima & siccissima apponunt, quæ facillimè per reuixum & reflexionem concipiant accensum ignem. Hæc ita alibi: Romæ, ut dixi. Addo, etiam sine interstinctione vl-

Lib. 1. Saturn. c. xii.

lâ Ignis, solere nouum accendi, nouo anno. Macrobius: Primâ die Martij, ignem nouum Vestæ aris solent accendere, ut incipiente anno cura denuò seruandi nouati ignis inciperet. Ouidius:

Adde, quod arcanâ fieri nouus ignis in ade

Dicitur, & vires flamma resecta capit.

Vterque adducit, & argumentum habet, pro Martio, duce olim anni: ut sciamus annum, cùm Vestales à Numâ institutæ, nondum sic auctum & correctum. Nam Martius certè postea non princeps. Addit Ouidius:

III. Fast.

Vestæ quoque ut niteat folio velata recenti,

* id est, vetus

Cedit ab Iliacis laurea* cana focis.

Eodem illo primo die reliqua scilicet innouabant, & laurus veteres tollebant, nouas surrogabant.

N O T Æ.

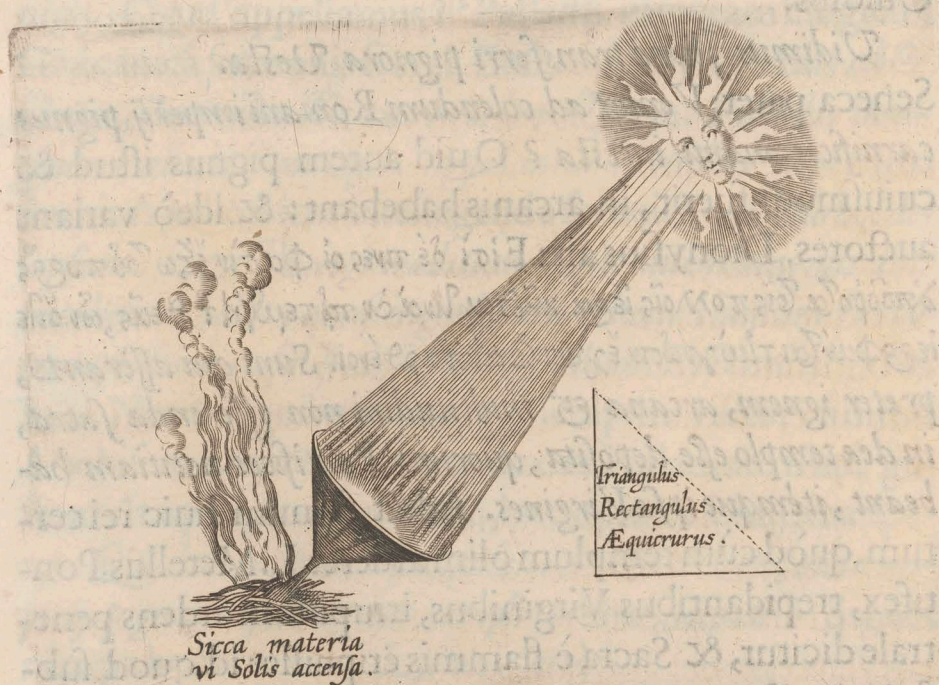
1. Tamquam terebram, in altero circumuertentes.] Hoc genus Igniarj Theophrastus agnoscit, v. de Plantis, in fine: vbi & Terebram è Lauru sæpè factam ostendit. Πνεύμα μὲν, inquit, γίνεται ἐκ πολλῶν ἀέρων.

ἀέρων

ἀεὶ δὲ ἐν καρύει: & addit alia quaedam item ligna, vt Rhamnum. Tum deinde: Δεῖ δὲ τὴν ἐχέειν ἐν τούτων ποιεῖν, τὸ δὲ πρῶτον ἐν δάφνης: Igniaria è multis lignis fiunt; optima è nuce iuglande. Oportet autem receptaculum ex illis facere; at terebram ex lauru. Hunc locum opportunè suggestit vetus amicus, Hieronymus Mercurialis, litterariâ omni doctrinâ, & simul (raro exemplo) medicinâ clarissimus.

2. Scaphiis siue vasculis.] Ea sunt ex ære, & à Vitruvio Scaphia item appellantur. De formâ, aut formatione, obscuriuscula Plutarchi verba: et si interpretatione aliquid ego alluxi. Vult autem dictum, ex circumuolutione Trianguli, rectanguli, æquicruri (ἰσοσκελες sic vertam) Vascula ista oriri, patula supernè, & in arcum coëuntia. En figuram.

CAPVT IX.

Seruabant & imperij pignus, variâ interpretatione: et si plerique ad Palladium trahant. Quid illud, unde, ubi?

ALTERVM Munus dixi fuisse, *Adseruare*. Quid autem? arcanum IMPERII PIGNVS, vt appellabant.

Lib. xxvi. Liuius: *Vesta adem petitam, & aternos ignes, & conditum in penetrâli fatale imperij pignus.* Lucanus:

Lib. ix. — *in abstruso pignus memorabile templo.*

vi. Fast. Ouidius:

Vidimus fliaca transferri pignora Veste.

111. Con-
rou. lib. 1.

Seneca pater: *Veniet ad colendum Romani imperij pignus carnificis manu incesta? Quid autem pignus istud & cuiusmodi fuerit, in arcanis habebant: & ideò variant auctores.* Dionysius ait: *Εἰσὶ δὲ τινες οἱ φασὶν ἔξω τοῦ πυρῆς ἀπορρητὰ τοῖς πολλοῖς ἱερὰ κείσθαι ὑπὸ ἐν τῷ τεμένει τῆς θεᾶς, ὧν οἱτε ἱεροφάνται τὴν γνώσιν ἔχουσι & αἱ παρθένοι.* *Sunt qui asserant, præter ignem, arcana & multitudini non efferenda sacra, in dea templo esse deposita, quorum Pontifices notitiam habeant, itémque ipsæ Virgines.* Addit signum huic rei certum, quòd cùm templum olim arderet, L. Metellus Pontifex, trepidantibus Virginibus, irrupisse in ardens penetrâle dicitur, & Sacra è flammis eripuisse: id quod subscriptum statuæ eius in Capitolio legebatur. Iterúmque Dionysius: *Huic rei confesse, addunt coniecturas suas. alij seruari sacrorum partem è Samothraciâ, quæ Dardanus Troiam, Æneas in Italiam aduexerit: alij celo delapsum Palladium, quod verum idem Æneas ad sportarit.*

nam

nam falsum & adsimilatum Achivos furto sustulisse.

Hæc ille: videamus. Prima opinio de *Sacris Samothracum*, quæ & in Plutarcho expressa: *consere quosdam, deos* In Camillo.

Samothracum hîc condi: quos cum Penatibus alij confundunt. 1.

Videaturque Tacitus in hac parte, vbi de Neroniano incendio: *Numa regia, & delubrum Vestæ, cum* xv. Annal.

Penatibus populi Romani exusta. quasi Penates ecce illic asseruati. Sed potest & aliter capi, vt Vestæ delubrum,

itêmq; Penatium templum, haud procul inde in Veliâ, sint exusta. Altera opinio, de *Palladio*, quæ in vulgus

maximè recepta est, & nobile illud fecit ac decantatum. Quid appellamus? 2.

Græcanicâ sermonis formâ Eustathius: *Τὰ τὸ Πάλλαδ' εἰδωλα, Παλλάδια τοῖς παλαιοῖς ὀνομαζόντων:* In i. Iliad.

Palladis imagines Palladia antiquis appellantur. Multa super isto multi: Apollodorus intellegendo sufficiet. Ac celo hoc de- lib. Bibl.

lapsus est, & flo regi traditum. Erat autem magnitudine tricubitale: habitu quasi ingredientis: dextrâ hastam sublata

præferebat, sinistrâ fufum & colum. Exstant in gente Iuliâ Numi,

quibus Æneas inculptus visitur, sinistrâ Anchisem humeris tolerans, dextrâ Palladium istud gestans.

Itaque plurimum, vt dixi, hæc opinio. Liuij, vt apparet: *Quid de æternis Vestæ ignibus, signo que, quod imperij pignus custodiâ eius templi tenetur, loquar?* Lib. v.

Signo, nempe hoc Palladis. Lucani certè:

— nulliq; adspecta virorum
Pallas, in abstruso pignus memorabile templo.

Obserua, *nulli virorum: solis ergo Virginibus fas videre.*
Idem poëta, de Vestali:

Troianam soli cui fas vidisse Mineruam. Lib. i.

Sed nec Pontifici Maximo fas: etsi esse sciebat & coli: ex Dionysio supra adstructum. Itaque nec impune Metello fuit vidisse, vt feruaret. Plinius: *Metellus orbam luminibus exegit senectutem, amissis incendio, cum Palladium raperet ex ade Vestæ.* Ceterum & Cicero in hac sententiâ: *Qui (Brutus) ita conseruandus est, vt id signum quod de calo delapsum Vestæ custodiis continetur: quo saluo salui sumus futuri.* Nam ait, *de calo lapsum.* Propertius:

Phil. xi.

Lib. iv.
Eleg. iv.

*Palladis extinctos si quis mirabitur ignes,
Ignoscat, lacrymis spargitur ara meis.*

Vbi & ipsum cultum ignium Palladi adscribit. Sicut in Martyrologiis quibusdam nostris, *Daria scribitur Minerva sacerdos* fuisse: quæ aliis simpliciter est *Vestalis.*

Camillo.

Tertiam opinionem licet addere, ex Plutarcho: *Qui plus in his rebus volunt sapere, duo Dolia haud magna recondi aiunt. atque vnum ex ijs plenum esse, obsignatumque, alterum vacuum. utrumque tamen solis virginum oculis usurpandum.* Quæ dant & capiunt lucem è Lampridio, in Eligabalo: *Qui penetrare, inquit, sacrum auferre est conatus. cumque Seriam (siue Dolium) quasi veram rapuisset, quam Virgo Maxima falsam monstrauerat. atque in eâ nihil repperisset, applosam fregit.* Sed idem Lampridius an non subindicat in ipsâ Seria Palladium hoc fuisse? Nam de eodem principe, an pecude, ait: *Signum, quod Palladium esse credebat, abstulit.* Incerta hæc igitur: & bono religiosoque animo Dionysius; *Ego, inquit, adseruari à Virginibus non ignem solum, sed & Sacra quædam vulgo incognita, multis indiciis colligo: sed quæ ista sint, neque me, neque alium qui religiosè deos & diuina colit, inquirere curiosè oportere arbitror.* Atque ipsi sanè

Roma-

Romani velabant, si non vetabant. Itaque in operto habebant, in adyto & Penetrati, quod *Penum* vocabant. Festus: *Penus* vocatur, locus intimus in aede *Vestæ* tegetibus septus: qui certis diebus circa *Vestalia* aperitur. *Ii dies religiosi habentur.* De eodem etiam Lampridius: Impius ille Eligabalus *Penum Vestæ*, quò solæ *Virgines*, solique *Pontifices* adeunt, irrupit. Ergo & *Pontifices*? apparet, sed non vt viderent. Adire, hoc satis iis fuit. Sed nonne ipse Eligabalus, exemplo omnium Principum, tunc *Pontifex maximus*? certè, & *Numi centeni* dicunt. Quid ergo Lampridi culpas? hæcenus non potes, nisi quòd abstulit tamen, & conatus videre. Nefas. atque ita Herodianus, vt prodigiosam rem narrat: quòd *Commodi imperio Vestæ templum arserit, & nudum visum sit Palladium*, Lib. I. quod *Romani* & colunt maximè & celant: visum, dico, tunc primùm post allatum ab *flio in Italiam*. Legas, & hæreas. ergone tunc primùm? Atqui & à *Metello Pontifice* raptum ex incendio, & conspectū vnà dicas (vnde enim oculi aliter amissi?) & in *Dione* scriptum, sub *Augusto Vestam arsisse, & Virgines Palladium extulisse, ac posuisse* Lib. IIV. in *domo Augusti*. Sed dicere licet ac credere, nudum non visum, quod in *Herodiano* erat; sed velamento suo, siue *Seriâ*, obductum. Ac talis fortasse in *Statio* sensus, & allusio: vbi *Tydeus* *Palladi* vota faciens, ait;

Peruigilemq; focis ignem longaena sacerdos

Nutriet, arcanum non inspectura pudorem.

Lib. II.
Thebaid.

Hic Scholiastes vetus: *Arcanum Pudorem* dicit, aut eius simulacrum verum, id est *Palladium*: quo quidam (*Metellus*) quondam viso, priuatus est visu: aut *virginitatem eius*. Et si magis pro verbis *Statij* videatur altera interpretatio

ratio de *Virginitate*, siue *Virginal* maus dicere: atque eam partem in hoc signo semper, religione quâdam obuelatam fuisse. Non ita in aliis, quæ nudare, lauare, vn- gere sollenne erat. Satis de *Palladio*. vnum ex *Dionysio* Lib. VI. subtexo ambiguae vel obscurae notitiae: *Nautium* quem- dam è comitibus *Aenea*, sacerdotem *Mineruae Urbicae* fuisse, cuiusque simulacrum secum *Troiâ* extulisse. quod, inquit, asseruabant alij ab aliis suscipientes, quicumque eius gentis essent. Estne de isto nostro, an alio? an iam olim dumtaxat adseruauit ea gens, ante conditum *Vestæ* templum? Etsi *Cedrenus* à *Romulo Martis* adem sacratam vult, & in eâ repositum tunc *Palladium*. *Ouidius* etiam de au- vi. Fast. ctore vel aduectore *Palladij* satis incerto:

* *Diomedes*   *Seu* genus Adraſti, seu furtis aptus Vlyſſes,*
                   Seu pius Aeneas, eripuisse ferunt.
Auctor in incerto est. res est Romana: tuetur
Vestæ, quod assiduo lumine cuncta videt.

N O T Æ.

1. Quos cum *Penatibus* alij confundunt.] Et *Nummi* sunt, qui huc facere videntur, & *Penates Vestæ* iungunt. ut iste.

N. Com. Imp. Æ.

2. Pal-

2. Palladis minutam effigiem.] In Nummis sæpè expressam:
 & hinc vide.

Num. Argent.

N. Iul. Caes. R.

Neronis Aur. et R.

Vespas. A. Item Tit.

Iulie Pie R.

Item ex restitutione
 Traiani Imp. cum
 hac inscriptione
 IMP. CAES.
 TRAIAN. AVG.
 GER. DAC. PP. REST.

CAPITULUM X.

Sacra etiam assidua faciebant. an & Aqua curabant? an Draconi? hac inquisita: & aliquid de Deo Fonte.

TERTIVM dixi Munus Sacrificare. Atque id assiduum penè erat, diu noctuque. Seneca, De Providentiâ: Quid porro? non est iniquum nobilissimas Virgines ^{Cap. v.} ad sacra facienda noctibus excitari, altissimo somno inquinatas frui? Prudentius:

Hoc illud meritum est, quòd continuare feruntur
 Excubias, Latij pro maiestate Palati.

II. contra
 Sym.

Et in Nummis passim Vestalis sacrificans, ipso habitu quem Festus describit: Armata virgo dicebatur sacrifi-

E cans,

cans, cui lacinia togæ in humerum reiecta. De quo cultu aliquid & idem Festus: Suffibulum, vestimentum album, prætextum, quadrangulum, oblongum, quod in capite Vestales, cum sacrificant, semper habent: idque fibulâ comprehenditur. De sacrificiis autem ipsis, aut eorum ritibus, longum & tenue sit hîc dicere: omitto. quod dubium sit, magis inquirō. Etiamne Aquæ Virgines curabant? Ex Suidâ hoc adstruitur: Νῦμαστας Ἐσιὰσ παρθένους ἔπυρεσ ἐ ὕδατος τῶ ἐπιμέλειαν ἔχειν ἀεγέτρεψε: *Numa Virgines Vestales IGNIS ET AQUÆ curam habere demandavit.* Totidem ferè verbis hoc legas in Georgio Cedreno. Cūr tamen alij veterum silent? aut quæ hæc Aquæ cura? Opinor non aliam, quàm quòd Fonti Camœnarum præessent. ex quæ eo solo aquam ad sacra peterent. Possit sanè aliquis ad Physiologiam referre, quasi duo rerum principia coli Numa voluerit: sed ad rem ritumque firmandum Plutarchus nunc adhibeatur. Ait, *Numam prata & campum, ubi plurimum cum Egeriâ versatus esset, Camœnis consecrasset:* tum addit: Τῶ δὲ πηγῶ, ἢ καλαρόδῃ τῷ χρωσῶν, ὕδωρ ἰερόν ἀποδείξαι ταῖς Ἐσιὰσι παρθένους, ὅπως λαμβάνουσαι καὶ θημέραν ἀγνίζωσι ἐ ραῖωσι τὸ ἀνάκτορον: *Fontem autem qui locum irrigat, AQUAM SACRAM Virginibus Vestæ attribuisse, ut ex eo COTTIDIE haurientes purificarent & aspergerent sacram adem.* Nisi hæc aqua sit, cuius curam gesserint, non reperio: ad cottidianam quidem lauationem illam, scio & Ovidium respexisse, dum de Silviâ Vestali scribit:

Sacra lauaturas manè petebat aquas:

etsi ex alio fonte ea (quippe sub Amulio) sumpsit. Itemque in Persio hoc sine, *Vestales urnas legas.* & in Pro-

pertio de Tarpeiâ:

Urgebat medium fictilis urna caput.

Sed vt obiter addam, ille Fons Vestalibus dedicatus, sacer habitus, & in Deos etiam relatus, delubrum postea accepit. de quo Iuuenalis:

Nunc SACRI FONTIS nemus & DELVBRA locantur Sat. 111.

Iudæis.

Cicero: *Fontis delubrum Maso ex Corsicâ dedicauit.* Fe- 111. De Diuinat.

stus: Fontinalia, fontium sacra, unde & Fontinalis porta.

Imò singulariè (& sic corrige) *Fontis Sacra.* Symmachus:

Sed enim prætereâ etiam Camænarum religio, & SACRI Lib. 1. epist. 11 v.

FONTIS, adnectitur: ita malo, quàm aduertitur, ex scri-

ptoris mente. Fuit & alia aqua Vestæ haud longinqua,

Iuturnæ fons & lacus: sed de eâ, quod huc faciat, nihil le-

gi. Simili in ambage vel nube est, quod in Siluestri Pon-

tificis Actis quibusdam legitur, Draconis eum ora clau-

sisse, & perpetuo ergastulo mancipasse: cui Kalendis singu-

lis à Virginibus Vestæ suppeditari solita sint alimenta. Nam

quis veterum tale aliquid? eoq; sperni aut abiici à magnis

viris, vt falsa, video: me cunctante, an non Tertullianus

huc adspexerit, hisce verbis: Romæ quidem, quæ Ignis il- 1 ad Vxor. cap. vi.

lius inextinguibilis imaginem tractant, auspicia pœnæ suæ

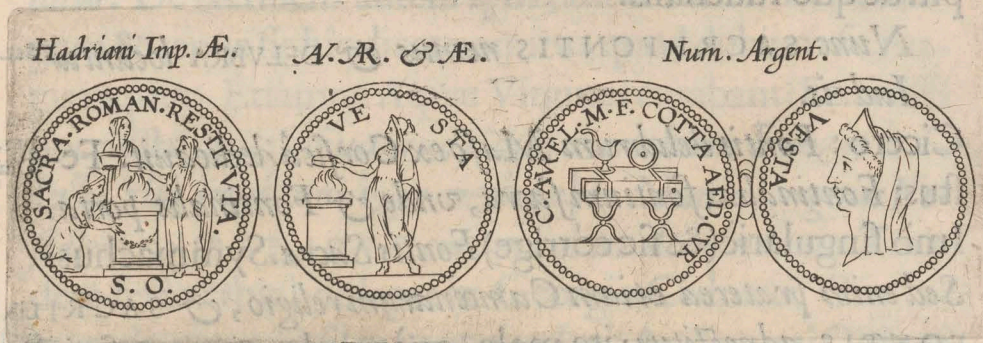
cum ipso DRACONE CVRANTES, de virginitate censentur.

Profectò dicit & Ignem curasse, & Draconem: vtrum-
que in imagine futurorum. Neque nimis abhorream, ta-
lia quædam, præter morem veterem, nouitiâ superstitione,
& causâ aut casu aliquo, adsumpta: quæ ideò priscis
nec dicta. Draconem quidem vnâ cum Bonâ Deâ cul-
tum, hoc legi: sed quid ad Vestam? in quâ pergo.

NOTAE.

I. In Nummis passim.] *Sacrificia & sacrificantes exprimuntur;*
& item Vasa sacrorum. Ut in istis.

CAPVT XI.

Premia & privilegia earum. Ius testandi, Lictor, Carpentum, aliâque data.

MVNIA & labores vidimus: nunc iuste *Premia & honores*, quibus ad illa excitatae. Pleraque eorum Plutarchus exsequitur: & siquid defiet, addam. Ait: *Honores magnos Numa iis tribuit. veluti quod viuo patre testari possint, atque alia facere sine auctore (ὄνομα ἄνευ αὐτοῦ) eo modo & iure, quo matribus trium liberorum id permissum. Item lictor praecedit exeuntes. Quod si reo, ad supplicium qui ducitur, fortuito facta sint obuia, is poena liberatur. Oportet autem iurare, à casu, non à consilio, fuisse hunc occursum. Qui verò lecticam earum aut sellam quâ vehuntur subit, morte id luit. Hæc more nostro lustremus paullum, & illustremus. Ait primò, ius testandi habuisse. scilicet quia statim exhibant è patriâ aliâq; omni potestate:*

& æta-

& ætatis deliquium leges benignè supplebant. Adcò vt vel *sexennes*, id est primo anno quo captæ, testari possent.

Sozomenus disertim: Οἱ πάλαι Ρωμαῖοι ἀδεῶς διατίθεσθαι I. Eccl. Hist. c. ix.

τὰς Ἐστυλῆας παρθένοισι, ἢ ἑξαεταῖς ἔσας, ἐνομοτέθης οὐ. *Prisci Romani liberè testari Virgines Vestales, etiam sexennes, lege sanxerunt.* Addit Plutarchus, *Premia habuisse, quæ trium liberum matres.* At reuerà non Numa hoc (neque enim tunc de isto iure) sed Augustus instituit. quod Dio

in loco & anno suo scripsit: Ταῖς, inquit, ἀεὶ παρθένοισι πάνθ' Lib. lv.

ὅσα πρὸς τὸ τεκοῦσαι εἶχον, ἐχαρίσατο: *Vestæ Virginibus omnia, quæ matres habebant, indulgit.* Alius honos: *precedere*

et deducere lictorem. Id quoque non à Numâ, sed Triumuiris referunt acceptum. Dio Cassius: Ταῖς ἀπαρ-

θένοισι παρδούχῳ ἐν ἑκάστῃ χεῖρῳ εἰδόντο: *Virginibus Vestæ singulis lictorẽ uno uti dederunt.* Et causam siue *αἰτίας*

addit. quòd vna aliqua earum vesperi à coenâ rediens, & incognita, malè habita ac violata esset. Tutela igitur

& decus, Lictor additus. Seneca pater: *Procedente hac lictor submouere iubebitur: huic Prætor viâ cedit: summum*

imperium Consules cedent tibi. In eodem alibi: *Tibi magistratus suos fasces submitunt: tibi Consules Prætoresque viâ cedunt.* I. Controu. VI. Controu. vii.

Numquid exiguâ mercede virgoes? Attende: omnem honorem huic sacro ministerio, & ipsos Consules cessisse. Quartum in Plutarcho: *morte liberasse,*

illi addictos. Credo: sed de Iuramento fortuiti occurfus nodum aut remoram habet. quomodo enim? cùm nec iurare omnino Vestalis deberet? Ita fanè in edicto Præ-

toris perpetuo, apud Agellium: *Sacerdotem Vestalem,*

et Flaminem Dialem, in omni iurisdictione meâ iurare non cogam. Lib. x. c. xv.

Nec de iuramento controuerto: tamen in foro

auditas, & pro testimonio dixisse, Tacitus palàm firmat.

xi. Annal. *Missus est Prætor*, (de Vrgulaniâ quâdam, gratiosâ au-
 licâ) *qui domi interrogaret: cum Virgines Vestales in foro*
& iudicio audiri, quoties testimonium dicerent, vetus mos
fuerit. Venisse igitur in forum, testes adhibitas, liquet:
 sed, ex Edicti verbis, non iuratas dixisse, nisi si vellent.
 Nam est in Edicto, *non cogam*. Religionis igitur hono-
 re, voluerint vel iniuratis credi. Vltimum in Plutarcho:
Siquis lecticam subisset, morte plecti. In Græco est, ὀφ-
 ἑϊον: *gestamen*. Quod commune nomen est, & pluri-
 mùm Lecticam aut Sellam signat: atque ita latas, cum
 mos suadet, tum Ambrosij de ipsis verba: *Pompa lectica,*
ministerorum circumfusa comitatu. Sed addo, & Pilentò
 siue Carpentò plurimùm vectas. Prudentius:

Contra
Sym.

Fertur per medias, ut publica pompa, plateas

Pilentò residens molli:

xii. Ann. Tacitus: *Suum quoque fastigium Agrippina altiùs tolle-*
 re, *carpentò Capitolium ingredi: qui mos* * *sacerdotibus &*
 * *sacris antiquitus concessus, venerationem augebat fami-*
*nae. Sacerdotibus, nempe istis Vestæ, sed & Flamini-
 bus olim. Liuius: Ad fidei sacrarium Flamines bigis, currum ar-*
cuato, vehi iussit. Quis ille currus arcuatus? carpentum, id
est tectum supernè, & camerae in modum. Talia enim
hæc fuisse, Nummi hodie dicunt, qui plures exstant: ne-
que à Thensâ nimis diuersum fuit. Id quoque enim ve-
hiculum sacrorum. Quia igitur ita tectum, & velut soli-
dum perfectumque vehiculum; Dio Cassius dixisse vide-
tur & circumscripsisse, ἄρμα ὄλον. Vtin honoribus Iulio

Lib. xlii. Cæsari, tamquã Deo decretis: Ἰσσερνὶ ἢ Ἐἄρμα ὄλον ἐν ταῖς
 ἰπποδρομίαις, μὴ τῶν θεῶν ἀγαλμάτων, πέμπεσθαι ἔγνωσαν:

Deni-

Denique & currum integrum, siue *Thensam*, unà cum *Deorum statuis*, in *Circum* inferri decrêrunt. Simile in libro sequenti, de eodem *Iulio*: Καὶ ἐν ταῖς ἰπποδρομίαις ὄχλου εἰσάγεσθαι ἐψηφίζοντο: Legendum videtur, ὄχλον ὄλον, ex priore loco: si tamen lectio illa certa. Id esset: *Et in Circensibus thensam introduci censuerunt*. Suetonius ad ista: *Quaedam ampliora humano fastigio decerni sibi passus est, Thensam & Ferculum Circensi pompâ*. Itaque non nimis diuersa (quod ad formam) *Thensa*, *Carpentum* siue *Pilentum*: sed prius illud diis adtributum, alia eorum etiam ministris. Sed ad Vestales. quid ergo vult Plutarchus? *Siquis subisset*, inquit. nōne per proteruiam aut ludibrium, & quasi velandis illis reuelandis? An significat, in idem vehiculum ascendisse? Et apparet tale aliquid factitatum ab improbulis, in matronarum transuectione: sed hîc, honori Virginum, morte vindicatum.

CAPUT XII.

Item ornamenta aut insignia: ut Vittæ, Purpura in Veste, Stipendia & Agri, Auctoritas in deprecando.

ATQVE isti honores siue prærogatiuæ ex Plutarcho: alias alibi repperi, opportunè adtexendas. Sicut in ipso cultu aliquid eximium. in primis *Vittæ* in capite, vt in Deo *Deæve* consecratis. Prudentius:

11. Contra Sym.

— sedet illa verendis

Vittarum insignis phaleris.

Idem explicat:

— cingunt

Tempora taniolis, & licia crimibus addunt.

Oui-

sed sic aggesto & suspenso. In Statuâ Romæ repertâ (quam in fine repræsentato) palàm videbis. Aliquis etiam ambigat, an non tonderi solite (ritu nostrarum Virginum quæ Deo sacrantur) ex Plinio: *Antiquior est lotos, quæ capillata dicitur, quoniam Virginum Vestalium ad eam crinis defertur.* & Festo: *Capillatam vel Capillarem arborem dicunt, in quâ capillum tonsuram suspendebant.* Semel igitur tonsæ, atque in ingressu, fortasse: & capillum hunc Deæ Vestæ suspendebant. An & aliàs crinem eò, caducum, vulsum, scissum, deferebant? in obscuro hæc, atque etiam in paruo. Magis nouum & notandum de Bullâ, siue Phylacterium, aut aliud ad Ornatum fuit, quod in dicta illâ Statuâ à pectore dependet: vide, & quæ ibi notantur. Addo, præter hæc Ornamenta aut Insignia, res & fructus etiam accessisse: id est, Stipendia & Opes. Liuius, de ipso Numâ: *His stipendium de publico statuit: ut vacuæ scilicet ab aliis curis, Deæ & sacris operarentur.* Et credo agros à Numâ adtributos, quorum vectigalibus alerentur. Incertus auctor, de Limitibus: *Vt nominibus vetustis utantur. ut, vectigalis ager Virginum, Vestæ: nempe, non Vestalis, ut vulgò.* Hyginus item, de Limitibus: *Virginum quoque Vestalium & sacerdotum quidam agri vectigalibus sunt redditi locatim.* Sed & Augustus adiecit. de quo vniuersè Suetonius: *Sacer-*

Lib. xvi.
cap. xlii.

Cap. xxxi.

dotum & dignitatem & commoda auxit, præcipue Vestalium virginum. Aliquid in Catalogo Coloniarum, quem scriptum vidi: *Lannuium muro cinctum, colonia deducta à D. Iulio. Ager eius, limitibus Augustæis, pro parte est assignatus militibus veteranis, & pro parte Vestalium, lege Augustianâ, fuit.* Imò & alios agros habue-

F runt

runt, à priuatis pietatis ergò (vt hodieque solet) legatos: quos omnes Fiscus eripuit sub Valente & Theodosio Principibus, inuidiosâ & disertâ sanè Symmachi querelâ: *Agros etiam, inquit, Virginibus & ministris deficientium voluntate legatos Fiscus retentat.* Plura addit, atque arguit: & Ambrosius noster contra obducit: *Sola sublata sunt pradia, quia non religiosè utebantur iis, quæ religionis iure defenderent.* Sed præter Agros, video & Pecuniam interdum cepisse. Tacitus, de Tiberio: *Cornelia Virgini, quæ in locum Scantia capiebatur, HS. vicies dedit. quæ sunt nobis, quinquaginta Philippaorum millia.* Hem, vni virgini? sic fuit. nec immeritò obiicit iis Ambrosius, *Priuilegia maxima, LV CRA ingentia.* Atque inter Priuilegia, addamus: etiam ludis certo & honestissimo loco spectasse. Suetonius: *Virginibus Vestalibus locum in theatro separatim, & contra Prætoris tribunal, dedit Augustus: de quo nostra in Amphitheatro, sis, vide.* Denique, vt finiam, Auctoritas earum maxima, & in precibus, aut aliâ re, vix repudianda. Cicero, cùm pro Fonteio causam diceret, sororis eius Vestalis intercessionem vsus: *Superbum sit, inquit, eius obsecrationem repudiare, cuius preces si Dij aspernerentur, hac salua esse non possent.* Atque inter exempla est

I. ¹ Claudia Vestalis, quæ fratrem iniussu populi (in Suetonio) triumphantem, adscenso simul curru, vsque in Capitolium prosecuta est, ne vetare aut intercedere cuiquam Tribunorum fas esset. Adeò & leges & magistratus reueriti sunt hanc impotentem, vt sic dicam, potestatem. Adde Suetonium in Iulio cap. i. in Vitellio cap. xvi. Tacitum III. Historiarum, & plures.

III. Ann.

In Aug. cap. XLIV.

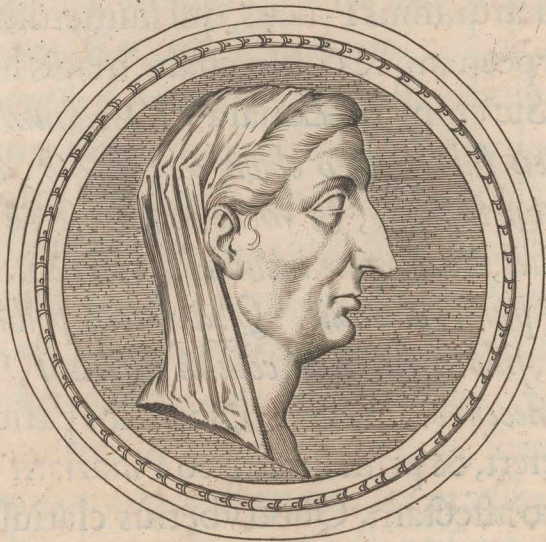
Tiber. c. II

N O T Æ.

1. Claudia Vestalis.] *Cuius imaginem visum appingere è Fulvii Ursini gemmâ.*

CLAVDIA VESTALIS.

CAPVT XIII.

Contrà, Poena cum peccassent, cum auro varia: sed sollemnis & nobilis à Tarquinio Prisco. Pontifices arbitros fuisse: conuictam, defossam: & qua huic rei.

HÆC Præmia igitur, sed Virginum: nam pollutarum Poenæ etiam grandes & graues. Vetus lex fuit, Festo prodita: *Probrum virginis Vestalis ut capite puniretur, vir qui eam incestauisset, verberibus necaretur. Lex*

fixa in Atrio libertatis, cum multis aliis legibus incendio consumpta est, ut ait M. Cato. Sed cuius hæc lex? credam Numæ regis, qui simpliciter statuit incestam lapidibus obrui, sine aliâ supplicij pompâ: in Cedreno scriptum. Alia autem Albæ, ante Romam conditam: quæ iuberet pollutam virgis ad necem cædi, Dionysio in rebus Iliæ tradente. Sed Tarquinius Priscus, qui numerum earum auxit, idem & pœnam, & conspicuam magis horrendamque fecit. Sic enim in Zonarâ: Vestalium corruptam

I. unam, specu subterraneo oblongo excavato, atque ibi lectulo posito, & lucernâ, & mensâ cibis refertâ, deducentibus eam multis, viamque includens obstruxit. Et sic deinceps pollutas puniri obtinuit. Qui autem polluerint, in lignum biceps, siue in furcam, collum inserunt, in ipso foro: atque ita ad necem eos cadunt. Dionysius pariter ad Tarquinium refert, & primam sub eo Pinariam quamdam supplicio isto affectam. Quod vberius clariusque tamen narrat, & verba eius digna apponi. Pœna, inquit, delinquentibus graues constituta: quarum arbitri & exactores sunt, ex lege, Pontifices. Qui virgis quidem cadunt compertas leuioris delicti: probrosas verò & incestas foedissimo & maximè miserabili mactant supplicio. Viuæ enim, funebri ritu & pompâ, efferuntur: amicis ac cognatis, cum luctu & lacrimis, comitibus. Delata autem ad portam Collinam, intra muros, subterraneâ in cellâ, cum funeralibus ornamentis, deponuntur: nec monumento porro dignatæ, nec parentalibus, aliisque sollennibus defunctorum. Ita Dionysius: inhæreamus paullùm, & magis etiam diffundamus. Ait, Pontifices arbitros. quod in omni earum culpâ siue delicto obtinuit, causamque apud hoc tribu-

tribunal dixere. Liuius: *Postumia Vestalis de incesto causam dixit. ampliata, deinde absolutam, pro collegij sententiâ Pontifex maximus abstinere iocis, colique sanctè potius quàm scitè iussit.* Nota obiter, & iocos & cultum scitorem vetita. Quo ad spectu Declamatores Vestali dicam ob carmen istud scribunt: *Felices nuptæ. moriar, nisi nubere dulce est: & addunt, Tu carmen scribas, tu verba pedibus suis emollias, & seueritatem templo debitam modulatione frangas?* Atque ibidem ostenditur, *omnis cultus luxuriosior, conuersatio cum viris licentior, iis interdicta.* Amplius nota, Pontifices omnes, id est collegium iudicasse: Pontifice tamen maximo conuocante, & præfidente. Plinius: *Cum Corneliam Maximam Vestalem defodere viam Domitianus cupisset, ut qui illustrari sculum suum eiusmodi exemplo arbitraretur: Pontificis maximi iure, seu potius immanitate tyranni, licentiâ domini, reliquos Pontifices non in Regiam, sed in Albanam villam conuocauit.* Vbi hoc culpat, non Pontifices conuocatos, sed in talem locum, id est Albanam villam: cum follenne esset, in Regiam conuenire, quæ ad sita templo Vestæ. Ad hanc Pontificis maximi cognitionem Statius respexit, Domitiano blandiens:

*Templa super fulges, & prospectare videris,
An noua contemptis surgant pallatia flammis
Pulchrius? antacitâ vigilet face Troicus ignis,
Atque exploratas iam laudet Vesta ministras?*

In equo
Domit.

Itemque Ouidius:

Si mihi bellandi pater est Vestæq; sacerdos

v. Fast.

Auctor, & vlcisci nomen virumque paro.

Quæ facit Augustum dicere, parantem vlcisci mortem

Iulij, & Patris sui, & Pontificis maximi. Neque enim aliud voluit, cùm *Vestæ sacerdotem* scripsit: curantem scilicet huic Deæ, & sacra eius tuentem. Lego & in lapidibus: PONTIFEX VESTÆ. quo sensu? an quia proprius aliquis ei fuit? Præter hunc Maximum, Romæ nemo: & magis fortasse sit tales titulos ad prouincias coloniasque referri: vbi cùm nullæ Vestales, Pontifex aliquis & velut Flamen proprius ei Deæ fuit. Moneo etiam, inferiore æuo aliquid huic pontificio detractū. & cognouisse quidem de culpâ, poenam tamen non exegisse: quæ Præfecto urbis referuata fuit. Disces è Symmacho clarè: qui *atate proximâ* id institutum ostendit, id est Christianorum Principum aliquâ lege, nisi fallor. Sed ad Dionysium. addit: *Funebri pompâ efferrî. quod Plutarchus etiam expressiùs: Lectica inditam per Forum deferri, clausa undique & loris reuincta, ut nec vox eius possit exaudiri.* Atque hoc de Foro, alibi item Dionysius, vbi de *Opimiâ* Vestali (Liuius est *Oppia*.) *quam Pontifices, inquit, damnarunt, & demptis è capite vittis, per Forum traduxerunt, vinâque defoderunt.* Vbi & Vittas atque ornamenta vides ablata, quia scilicet polluisset. Ouidius:

Nullaq; dicetur vittas temerare sacerdos

Hoc duce, nec vina defodietur humo.

Pergit Dionysius: *Amicos cum luctu comitatos.* Plutarchus autem, non amicos tantum, sed *totam ciuitatem in luctu & gemitu ponit, neque ullam in eâ diem tristiore.* *Obuios autem viâ decedere, vasto ubique silentio, attonitosque omnes stare, aut comitari.* Amplius Dionysius: *Ad portam Collinam delatas. ad locum nempe, qui Sceleratus campus ideò dictus.* Festus: *Sceleratus campus proximè*

por-

Lib. IX
ep. CXXII.
& seq.

In Numâ.

Lib. VII.

portam Collinam, in quo virgines Vestales, qua incestum fecerunt, viva defodiuntur. Item Liuius: Eo anno Mucia Vestalis, factò indicio, viva sub terrâ, ad portam Collinam, dexterâ viâ stratâ, defossa Scelerato campo. ab incesto id ei loco nomen factum. Plutarchus describit, superciliosum & tumidum eum locum esse, & Latinâ voce Aggerem dici. De quo Aggere (nec enim alius iste est) ego pluscula De Militiâ Romanâ in occasione scripsi. etsi non totum Aggerem huic vsui applicamus: proximam portæ tantum eius partem. Pergit Dionysius: *In subterraneâ cellâ.* Græcè dixit οἶκον ὑπὸ γῆν κατεσκαδασμένον: *adiculam sub terrâ structam*: sicut Plutarchus οἶκον κατὰ γῆν, alibi οἶκον, at Plinius *cubiculum*, dixere. Amplius: *Cum funebribus ornamentis.* quod accipio, ipsam vt cadauer velatam & cultam. Zonaras suprâ dicebat, *Lectulum appositum, & lucernam, & mensam cum cibis.* De lectulo, nescio: fuitne velut ad cibum, & vt accumberet? an magis est funebrem capere, vsui quem dicam. De aliis, Plutarchus etiam addicit, qui *lucernam ardentem, panis modicum, aqua & olei,* scribit deposita: *ne sacratissimum illud corpus viderentur fame consumpsisse.* Dionysius deinde, *in eâ cellâ deponi.* Hoc est, quod Satyricus:

Sanguine adhuc viva terram subitura sacerdos.

Quod tamen priusquam fieret (ex Plutarcho) Pontifex maximus arcanas quasdam preces, manibus in celum sublatis, fundebat: tum ipse suâ manu eductam è lecticâ in scalis constituebat: & sic carnifici ac ministris supplicij tradebat. Plinius item de Corneliâ: *Cum in illud subterraneum cubiculum demitteretur, hæssissetque (nempe in scalis) descendenti stola, vertit se ac recollegit. cumque carnifex*

manum

Lib. v
Dial. xiv.

In Numâ
& Quæst.
Rom. xcvi.

manum daret, auersata est & resiliuit, scœdumque contactum quasi planè à casto puroq; corpore reiecit. Atque his gestis, ait Plutarchus, *scalæ attrahuntur, & adicula multâ humo iniectâ contegitur, donec reliquo aggeri solum adæquetur.* Sed vinctam illam ibi, aut stantem sedentemve obrutam, nemo declarat: putem in lecto depositam, de quo ex Zonarâ dixi. Claudit denique Dionysius: *Nec monumento, nec Parentalibus dignatas.* Et de monumento vel ideò monendum, quia inculpatæ in hoc quoque eximiæ, & *Vestaliū cineres* (ait Plutarchus) *in Foro ipso recondi fas erat.* At de Parentalibus, controuertat aliquis ex eodem Plutarcho, qui scribit: *defossâ Vestali, ne sic quidem Romanos quiescisse, religione liberos:* atque adeò, *μέχρι νῦν, inquit, ἐναγίζουσι οἱ ἱερεῖς βαδίζοντες πρὸς τὸν ἕπον:* usque ad hoc eui Pontifices parentant, ad locum ipsum euntes. Sed quamquam vterque eodem verbo ἐναγίζουσιν vtatur, putarim Plutarchum potiùs ad Expiationes aut Procuraciones, quàm ad vera Parentalia referendum. Habes supplicium, & causam eius ex Ouidio:

Quæst.
Rom. xvi.

vi. Fast.

Sic incesta perit, quia quam violauit, in illâ

Conditur: & Tellus Vestaq; numen idem est.

Etsi duplex etiam alia in Plutarcho. Vel, quia igne Romani mortuos cremant: igne autem funerare eam, quæ Ignem parùm castè coluit, iniquum erat. Vel, quia corpus maximis consecratum cerimoniis occidere, aut manus mulieri adferre, nefas putauerunt. Sub terram igitur condi, cum victu apposito, vt quasi sponte exanimata videretur. Atque hæc tollennia: Principes interdum immutarunt, aut mitigarunt. vt Domitianus: qui *incesta Vestalium virginum* (Suetonij verba) *variè ac seuerè coërcuit:* priora
(sub

(sub patre aut fratre admiffa) *capitali supplicio; posteriora* (fuo principatu) *more veteri*. Addit deinde, prioribus liberum mortis arbitrium permiffisse; *Corneliam virginem Maximam defodi imperaffe: fupratoréfque virgis in comitio ad necem cadi*. Quod postremum de Stupratoribus, Zonaras è Tarquinij etiam lege fuiffe oftendit. Apud Declamatores reperio, *Inceftam de saxo deiici: fed scholi-* Sen. I. Controt. III.

N O T Æ.

1. Specu fubterraneo.] *Legimus in Martyrum actis, de Dariâ, quæ Chryfantho nupferat, olim Vefialis, iuffam cum marito à Numeriano Imperatore, viâ Salariâ, in Arenario deponi, atque illïc viuentes terrâ & lapidibus obrui. In quo videntur, quafi Vefalem, cum fupratore fuo punire voluiffe: certè ad veterem pœnam adfpeffiffe.*

2. Vbi cum nullæ Veftales.] *Non opinor, neque è veteri fcripto ullo adftructum iri. Fama tamen & traditio eft in pluribus locis, vt Agrippinæ, vt Valentianis noftris, atque alibi fuiffe: fed fortaffe facerdotulas Mineruæ, aut & Vefte: fed non iis legibus aut ceremoniis quibus Romæ.*

C A P V T X I V.

Quando Veftales defierint? in Arnobio nodus, nec folutus.

FINIVI de *Vefalibus*: quæ & ipfæ finem fuum fub Christianis mox Principibus inuenerunt. Quando? extremo Theodofij fenioreis æuo. Nam etfi concuffæ antè, & periclitatæ fub Valentiniano, * Theodofio, Arcadio, quod ex Symmachi & Ambrofij epiftolis conftat: tamen animam traxère ad vltimum Theodofij, id eft, de-

* Is fuit
fex. us
Theodofij
annus.

G cimum-

cimumseptimum Imperij eius annum: cùm ille *templa claudi, & sacrificia tolli lege iussit. Præter alios, Zosimus clarè: Theodosius maior, euersâ Eugenij tyrannide, Romam venit, & contemptum religionum in animis omnium excitauit, publicum sumptum ultra dare ad sacrificia abnuens. Pellebantur utriusque sexus sacerdotes, & fana sacrificiis abolitis deserta relinquebantur. Hæc ille. & lapides atque inscriptiones etiam testificantur, Vestales ad hoc æui circiter perseuerasse. Itaque mirum, bis mirum, Arnobium doctum illum res veteres scriptorem, Ignem perpetuum inter abolita aut deserta iamdiu habere. Ita enim Romanos alloquitur, & arguit, identidem in alios mores ac ritus, priorum condemnatione, transisse. Tum adiungit & adstruit: Numquid magistratus per populum creatis? in potestatibus obeundis leges conseruatis Annarias?
 I. ¹ in penetrabilibus Vesta ignis perpetuos seruatis focos? quas interrogationes omnes negandi mente suscipi, palàm est. Atquin Arnobium Diocletiani temporibus vixisse & scripsisse, id quoque palàm est: id est, centum circiter ante Theodosij finem annis. Quis hæc defendit, aut soluit? nam vel maximè tunc sacra viguisse, Principibus eorum ex professo assertoribus, nemo neget. Quid etiam Symmacho & Ambrosio fiet, aliter proclamantibus? quid ipsi Arnobio in Arnobium dicenti? Nam ita in iisdem libris: *Sedent in spectaculis publicis sacerdotum omnium, magistratuumque collegia, nec non & castæ Virgines, PERPETVI nutrices & conseruatores IGNIS.* De suo æuo dicit: nec ego, quid de priore loco dicam aut velem, habeo: manum tollo, & auxilium specto.*

N O T Æ.

1. In penetralibus Vestæ ignis perpetuos.] *Fallor, aut vt hæc leguntur, non ipsa Pax conciliauerit cum sequenti loco, & cum vero. At enim libri scripti aliò ducunt, quod monuit me P. Heribertus Rosweydu è Societate IESV, vir eruditus. Illi enim: In penetralibus & coliginis perpetuos fouetis focos. Vnus: In penè inpenetrabilibus & coliginis. Sagacitatem aliorum aduoco: succurrat. Mihi nunc istud legendum: In penetralibus & coliginis perpetuos fouetis focos? Et nihil de Vestâ capio, non certè illâ publicâ: sed referam ad priuatum in adibus ritum, vbi antiquitus ignem asseruabant & fouebant in parte interiore, & culinâ. Id factum Larium, aut & Vestæ priuatim honori. Varro in 1. De Vitâ pop. R. Colina dicta, quòd ibi colebant ignem. Nota de Cultu ignis: etsi aliter fateor posse capi. An etiam placet ad Vestam publicam referri, & culiginis scribi? Vt velit olim non in Arâ ignem illum structum, sed in Culiginis & vasis fictilibus repositum: vti etiam nunc foueri sub cineribus solet. Si tamen Culignæ illo sensu aut vsu lectæ. quas alioqui scio vas potorium, aut sacrificale, in Festo, Varrone, Lilio esse.*

CAPVT XV.

Alibi Ignis cultura, & simulacrum Vestalium.

LV BET autem pro Corollario addere, vbi locorum præcipuè cultus etiam Ignis, siue imago aliqua Vestalium fuit. Apud Iudæos primùm. & Dei iussio: *Ignis* Leuit. c. vi. *in altari semper ardebit, quem nutriet sacerdos subiiciens ligna manè per singulos dies. Et mox: Ignis est iste perpetuus, qui numquam deficiet in altari. Habuère & Ægyptij. ac Diodorus vult seruandi ignem perpetuum, celesti similem, morem ab illis natum, & ad alias gentes propagatum. Item Afri. & Plutarchus auctor, in Iouis Am-*

De Defe-
ctu orac.

monis λύχρον ἀσβεστον, siue *lucernam inextinctam*, arfisse. Silius videtur & in Arâ flammâ statuere, vbi de hoc templo:

Lib. III.
initio.

Inextincta focus seruant altaria flammâ.

Lib. XXII

Apud Indos, Ammianus: *Brachmanes serunt, si iustum est credi, ignem calitus lapsum, apud se sempiternis foculis custodiri.* In Persis simile. & verba Procopij: *Magnum hic Pyrium est* (πυρῆιον, focus, siue *Vas igniarium*) quod Persa inter omnes Deos maximè venerantur: vbi ignem perpetuum custodiunt Magi. Hic est Ignis, quem *Vestam olim Romani vocabant.* atque alij plures de hoc Igne.

Lib. II.
bell. Perf.

Lib. xv.

Idem apud Cappadoces. Strabo: Ἐστὶ πυρῆ θεία, σπηλοὶ τινες ἀξιοδωγοὶ. ἐν δὲ τούτοις μέσοις βωμοῖς, ἐν ᾧ πολλή τε ποδοῖς, καὶ πῦρ ἀσβεστον φυλάττουσιν οἱ μάγοι. *Sunt Pyrathêa, sacella quâdam modica: & in ijs medijs Ara, in quâ cinis multus, & Ignem inextinctum Magi seruant.* Iam in Græciâ Prytanêis, Pausanias sepè commemorat ipsam hanc *Vestam* & *eternum focum*, item quæ Athenæus, & alij: iterumque distinctè, *Mantineæ, in templo Cereris; Athenis, in Mineruæ; Delfis, in Apollinis.* Imò & Virgines ipsas aliquot locis habuere. Tertullianus: *Noueram virgines Vestæ,*

Exhort. ad
castit. c. vii.

I.

& Junonis' apud Achaia. ganeum, & Atrocis apud Delphos, & Mineruæ, & Diana. Et quem hîc *Atroce*, *Apollinem* interpretatur & indigetat De Monogamiâ idem scriptor. Dubitet aliquis, an non *Atre*cem, id est ἀτρεξῆν siue *Veracem*, à diuinandi calliditate voluerit dictum. Video & Persas Soli virgines sacrasse. de quibus

Lib. x.

Iustinus: *Artaxerxem regem, ne Aspasiâ pellicem filio daret, & honestè negaret, quod temerè promiserat, Solis sacerdotio præfecisse, quo perpetua illi ab omnibus viris pudici-*

dicitia imperabatur. Simillimum nuper, priusquam Hispani Regi & Religioni subegissent, in toto Perùano tractu. ubi crebra & magna templa dicata Soli, & in iis virgines sæpè ducentas fuisse tradunt qui viderunt: è quibus si qua corpus polluisset, morte luebat, nisi tamen è Sole se con-
 cepisse (ride credulitatem superstitiosam) sanctè adiurasset. Satis de *Vestâ & Vestalibus*: quas olim nobiles, sed æuo obscuratas, iterùm in lucem protraximus, bono (ita confidimus) veterum scriptorum.

P Cicca,
& Augu-
stinus Ca-
rata.

N O T A E.

i. Apud Achaiaæ ganeum, & Atrocis apud Delphos.] *Hæc Ter-
tulliani, illustrissimum genus & ingenium Scaliger, legit: Achaiaæ
Ægium, & Apollinis apud Delphos. Non retractem. et si P. Heri-
bertus Rosveydus Atroceum assertum ibat, & conuenire Apollini,
qui apud Homerum δειός, θεός, grauis Deus dicitur: apud Statium,
— arcu crudelis Apollo.*

Intelligit autem vates sacerdotisque Delphicas, quæ Virgines.

*Inscriptiones aliquot de VESTALIBVS in
memoriis priscis.*

Romæ, in basi, cui Statua olim superposita.

NVMISIAE. MA
XIMILLAE. * V. V.
MAX. TI. IVL. BAL
BILLVS. * S. SOLIS
DED. IDIB. IAN.
L. ANNIO. FABIANO
M. NONIO. MUCIANO. COS.

* Virgine
Vestali
Maxima.

* Sacerdos.

In urnulâ sepulchrali.

D. M.
TEIÆ. EUPHROSINES

RVFINAE. V. V.

DELICATÆ.

In basi.

COELIAE. CLAVDIANAE

V. V. MAXIMAE.

A. DIIS. ELECTÆ. MERITO

SIBI. TALEM. ANTISTITEM

NVMEN. VESTÆ. RESERVARE

VOLVIT.

COELIA. NVMERIANA. SOROR. VNA

CVM. PIERIO. CONIVGE. AC. LIBERIS

SVIS. ORANTES. VT. PER. *TOT. SECVLA

FACERE. DII. PERMITTANT.

* Quot
nempe ipsi
cum liberis
essent.
Egregia
adulatio.

Romæ.

* CLOELIÆ. CLAVDIANÆ.

V. V. MAX

RELIGIOSISSIMAE. BENIGNISSI

MAEQVE. CVIVS. RITVS. ET. PLENAM

SACRORVM. ERGA. DEOS

ADMINISTRATIONEM

VRBIS. AETERNAE. LAVDIBVS

* Suprà
Cælia: si
tamen ead-
dem.

* S.S.

DE VESTA ET VESTALIB. SYNTAG.

* S. S. COMPROBAT. OCTAVIA

HONORATA. V. V. DIVINIS

EIVS. ADMONITIONIBVS

SEMPER. PROVOCATA

COLLOCATA. XII. KAL. APRIL

C. AVFIDIO. ATTICO

C. ASINIO. PRÆTEXTATO

COS.

Romæ, trans Tiberim, item in basi.

TERENTIÆ

FLAVOLÆ. V. V.

MAXIMÆ

AVREL. IVLIVS. BAL

BILLVS. SAC. SOL

OB. PLVRA. EIVS

IN. SE. MERITA

D. D. PR. NON. APRIL.

LÆTO. II. ET CERIALE

COS.

Romæ.

TERENTIÆ. RVFILLÆ

V. V. MAX.

DED. PRID. NON. MAI

TITIANO. II. ET NEPOTIANO

COS.

* CVR. AVRELIO. NICETA.

Romæ.

35

* Sanctus
Senatus.

* Cvrante

Romæ.

FL. MANILIAE. V. V. MAX.
 CVIVS. EGREGIAM. SANCTIMO
 NIAM. ET. VENERABILEM
 MORVM. DISCIPLINAM
 IN. DEOS. QVOQVE. PERVIGILEM
 ADMINISTRATIONEM
 SENATVS. LAVDANDO
 COMPROBAVIT

AEMILIVS. FRATER. ET
 RVFINVS. FRATER. ET
 FLAVII. SILVANVS. ET
 EIRENEVS. SORORIS. FILII
 A. MILITIIS. OB. EXIMIAM
 ERGA. SE. PIETATEM
 PRAESTANTIAMQVE

Ibidem.

FL. PVBLICIAE. V. V. MAX.
 SANCTISSIMAE. ET. PISSIMAE.
 AC. SVPER. OMNES. RETRO
 RELIGIOSISSIMAE. PVRISSIMAE. ET
 CASTISSIMAE QVE.
 CVIVS. RELIGIOSAM. CVRAM
 SACRORVM. ET. MORVM. PRAEDITIT
 CABILEM. DISCIPLINAM.
 NVMEN. QVOQVE. VESTAE. COMPROBAVIT.

Q. VE-

Q. VETVRIVS. MEMPHIVS. V. E.

* FICTOR. V. V. DIGNATIONIS. ERGA. SE

HONORISQVE. CAUSA. PLVRIMIS

IN. SE. CONLATIS. BENEFICIIS.

• Scripsi
II. Elect.
C. XVII.

Ibidem, de eâdem.

FL. PVBLICIAE. V. V. MAX

MERITO. SANCTISSIMAE. AC. PIISSI

MAE. QVÆ. RITE. ET. PERVIGILI. ADMINIS

TRATIONE. OMNES. GRADVS. LAVDE

CVMVLATA. SACRA. SVA. VENERATA. VI

VIT. VT. SECVLARI. ETATE. ET. MINISTERIO

ADSIT. ET. IN FVTO. PERSEVERET

Q. TARENTIVS. RVFVS. ET. CÆNIA

VERISSIMA. PARENTES

TARENTIAE. RVFILLAE. V. V.

CVIVS. MVLT. TEMPORIS. BONITATEM

ET. HVMANITATEM. EIVS. CIRCA. SE

IN. BREVI. SENSERVNT.

Ex his talibus vides adulationes laudesque erga *Vestales Maximas*: apparetque magnas iis opes fuisse, vt dixi, & administrationem permissam, copiamque benignè faciendi. Est & Romæ nuper eruta Statua, quæ adseruatur apud Ill^{mum} Cardinalem Cæsium: vbi habitus cultusque *Vestalis Maxima*, quem hîc vides. Sed de illo antepetorali variè quæri potest: nec apud veteres opinor reperiri. An proprius ornatus & insigne *Maxima* huius fuit?

H

an

an & nouitia inferioris æui vſurpatio? cogitetur: tu Statuam vide, ab amico meo Jo. Hemelario, optimo & ſuauiſſimo viro, deſcriptam & tranſmiſſam. *Statua eſt, inquit, è marmore Pario candidiſſimo perfectiſſimi operis, capite, brachiis, & ſummitatibus pedum mutila: habuit & monile baccatum, è quo bulla dependebat ab humeris, ſed illud comminutum eſt dum ſtatua tranſportabatur. A tergo apparent vitte, è collo ſine capite in nodum deſtuentes. capillorum non apparent extremitates. Inſcriptio labentis Imperij tempus referre videtur, ob litterarum formas ductiſque imperſectiores, & interpunctiões omiſſas.*

A P P R O B A T I O.

Syntagma iſtud dignum luce eſt, quòd ad Priſcorum lucem conferat plurimùm. 7. Kalend. April.

*Guilielmus Fabricius Nouiomagus Apoſtolicus
& Archiducalis librorum Cenſor.*

*Vitte in hunc modum
a tergo conspiciuntur.*

*Monile in hanc
ferè formam.*

COELIAE CONCORDIAE VIRGINI
VESTALI MAXIMAE FABIA PAU
LINA C.F. STATVAM FACIEN
DAM CONLOCANDAMQUE
CVRAVIT CVM PROPTER
EGREGIAM EIVS PVDICI
TIAM INSIGNEMQUE
CIRCA CVLTVM NVMINVM
SANCTITATEM TVM QVOD
KAEC PRIOR EIVS VIRO
VEITIO AGORIO PRAETEXTA
TO V.C. OMNIA SINGVLARI
DIGNOQUE ETIAM AB HVIVS
MODI VIRGINIBVS ET SA
CERDOTIBVS COLI STATV
AM CONLOCARAT.

PRIVILEGIUM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clemētia electus Romanorum Imperator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fidei dilecto IUSTO LIPSIØ gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quæ DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in litteris liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantum ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in litteris ac disciplinis operam ponunt, præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantia tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cum itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, qui que iudicare de Litteris possint, acceperimus, insignes te animi ingenii que tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuæ ita litterarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florecentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisi, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam aded & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitari, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reip. vtilia scribere, quæque à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assidue verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animandum magis patrociniisque nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubracionibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro privilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcumque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus,

mus, statuiamus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum, aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocumque modo, caractere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq; ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die cõputandis, absque tuo tuorumve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, uti tria ut minimum cuiusq; libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solum eiusmodi libris, tibi, hæredibusve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq; reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri multa, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici: alter verò semissis, tibi hæredibusve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis extiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiãve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis multa, eos puniri & quibuscumque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti; Anno Domini Millesimo, Quingentesimo, Nonagesimo secundo: Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacre Cæsareæ M^{ti} proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^{ti} in cerâ rubrâ.

H 3

SVM-

SVMMA PRIVILEGII REGIS CATHOLICI.

PHILIPPVS Dei gratia Hispaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate suo sanxit, nequis, Iusti Lipsi Historiarum in Alma Vniuersitate Louaniensi Professoris, & item Historiographi sui libros quoscumque, à Censoribus legitimis approbatos, præter ipsius, heredumve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima singulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venalesve habeat. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxella, XIV. Febr. M. D. XCVII.

Signat. Verreycken.

SVMMA PRIVILEGII REGIS CHRISTIANISSIMI.

HENRICVS Dei gratia Galliarum & Navarra Rex Christianissimus, singulari privilegio sanxit, nequis per vniuersos Regnorum suorum fines, Iusti Lipsi, quos vel hætenus edidit, vel in posterum editurus est libros, excudere intra decennium præter voluntatem ipsius possit. Qui secus faxit, præter librorum confiscationem, ter mille florenorum illatione mulctabitur, vti latius patet in litteris, datis Parisiis, XIII. Iulij, M. DC. V.

Signat. Perrochel.

Tibi IOANNES MORETE, pro amicitia quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianiis est ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti hoc meum DE VESTA ET VESTALIBVS SYNTAGMA typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio siue iubeo, ex lege quam magnus Cæsar & Reges dixerunt.

Iustus Lipsius.

SVMMA PRIVILEGII PRINCIPVM BELGARVM.

ALBERTVS & ISABELLA CLARA EYGENIA Archiduces Austria, Duces Burgundia, Brabantia, &c. Serenissimi Belgarum Principes, diplomate suo sanxerunt, nequis IUSTI LIPSI Historiarum in almâ Vniuersitate Louaniensi olim Professoris, itemq; Historiographi & Consiliarij sui libros quoscumque, præter Balthasaris Moreti voluntatem, villo modo imprimat, aut alibi terrarum impressos, in has Inferioris Germaniæ ditiones importet, venalesve habeat. Qui secus faxit, confiscatione librorum & aliâ grani pœnâ mulctabitur, vti latius patet in litteris datis Bruxella, XV II. Ianuarij, M. DC. XI.

Signat. S. de Grimaldi.

Et in Concilio Brabantia,

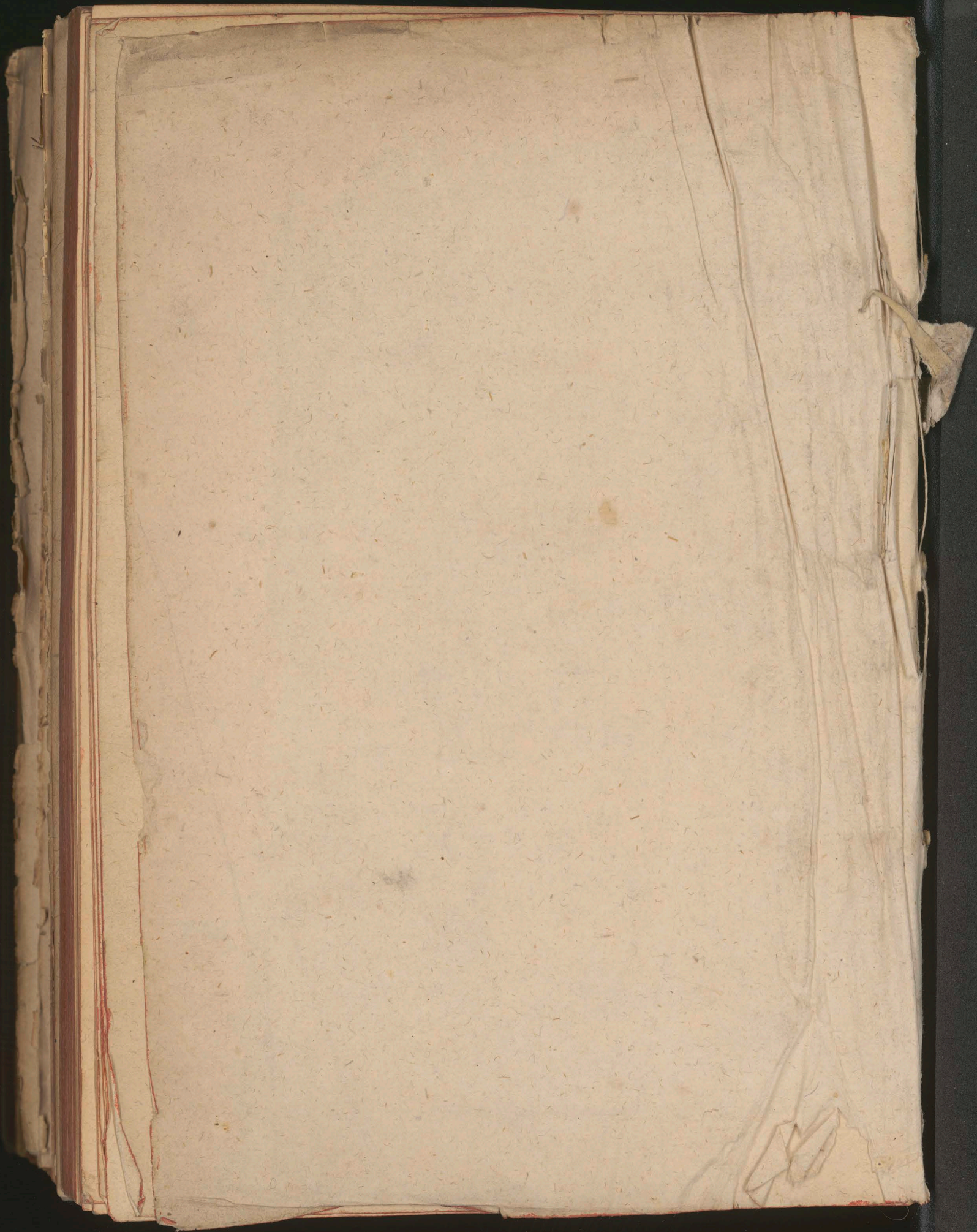
I. de Buschere.

60005

Biblioteka Jagiellońska

stdr0021350

1780